

Ministerul Finanțelor

RAPORT

**privind situația în domeniul
datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și
recreditării de stat în semestrul I al anului 2023**

Chișinău 2023

Cuprins

Lista abrevierilor	3
Sumar executiv	4
Evoluția indicatorilor macroeconomici.....	5
Datoria sectorului public	7
Indicatorii de risc și sustenabilitate stabiliți în cadrul Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2023-2025)”	10
Datoria de stat.....	11
<i>Datoria de stat externă</i>	14
<i>Datoria de stat internă</i>	18
Garanțiile de stat.....	23
Creanțele interne	23
Riscurile asociate datoriei de stat la situația din 30 iunie 2023	24
Recreditarea de stat	30

Lista abrevierilor

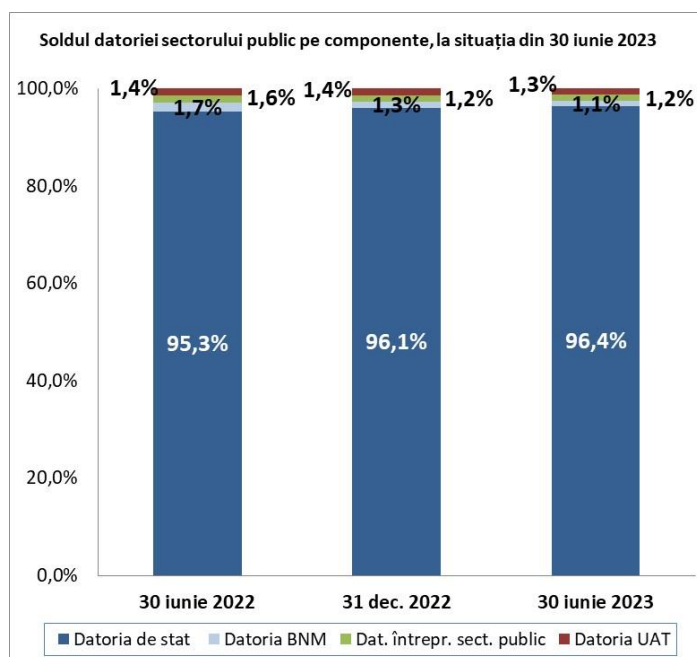
AID	Asociația Internațională de Dezvoltare
AFD	Agenția Franceză pentru Dezvoltare
ATM	Perioada medie de maturitate
ATR	Perioada medie de refixare
BDCE	Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BNM	Banca Națională a Moldovei
CNY	Yuan Renminbi chinezesc
OGP AE	Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă
DMFAS	Sistem de Management al Datoriei și Analiză Financiară
DST (SDR)	Drepturi Speciale de Tragere
FIDA	Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
FMI	Fondul Monetar Internațional
GBP	Lira sterlină
IP CTIF	Instituția Publică Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe
JICA	Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională
JPY	Yen japonez
MF	Ministerul Finanțelor
ODA	Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului
PIB	Produs Intern Brut
UAT	Unitate administrativ-teritorială
UE	Uniunea Europeană
UNCTAD	Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare
VBS	Veniturile totale ale bugetului de stat
VMS	Valori mobiliare de stat

Notă: În cadrul documentului dat, totalurile pot devia nesemnificativ de la suma componentelor, urmare a rotunjirii.

Sumar executiv

Drept urmare a analizei privind evoluția datoriei sectorului public, se atestă o creștere a soldului acesteia cu 5,2% la situația din 30 iunie 2023 comparativ cu finele anului 2022, constituind 103 649,4 mil. lei sau 33,5% din PIB-ul prognozat pentru anul 2023. Ca pondere în PIB, datoria sectorului public s-a diminuat cu 2,4 p.p. comparativ cu situația de la finele anului 2022.

Majorarea soldului datoriei sectorului public la situația din 30 iunie 2023 în comparație cu sfârșitul anului 2022 este condiționată de majorarea soldului datoriei de stat cu 5 277,2 mil. lei și de soldul datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public cu 39,9 mil. lei. Totodată, soldul datoriei BNM s-a diminuat cu 100,5 mil. lei și soldul datoriei directe a UAT cu 48,1 mil. lei.

La situația din 30 iunie 2023, soldul datoriei de stat a constituit 99 937,2 mil. lei¹, dintre care datoria de stat internă – 36,8%, iar datoria de stat externă – 63,2% din total. Majorarea soldului datoriei de stat cu 5 277,2 mil. lei comparativ cu valorile de la sfârșitul anului 2022 a fost influențată de finanțarea netă pozitivă atât internă cât și externă.

La situația din 30 iunie 2023, soldul garanțiilor de stat (acordate în totalitate în cadrul Programului de stat “Prima casă”) a constituit 1 749,2 mil. lei sau 0,6 % din PIB-ul prognozat pentru anul 2023.

În perioada de referință au fost recreditate mijloace financiare în valoare totală de 4 162,8 mil. lei și rambursate 3 258,8 mil. lei. La situația din 30 iunie 2023, soldul datoriilor beneficiarilor recreditați a constituit 12 374,9 mil. lei, dintre care 269,8 mil. lei cu termen expirat.

¹ Începând cu 31.05.2020 soldul datoriei de stat interne se prezintă la valoarea nominală, în conformitate cu prevederile HG nr. 234/2020 "Pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 1136/2007 cu privire la unele măsuri de executare a Legii nr.419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat".

Evoluția indicatorilor macroeconomici

Conform datelor preliminare, PIB-ul estimat pentru anul 2023 constituie 309 500,0 mil. lei, în creștere în termeni reali, cu 2,5% față de anul precedent.²

Dinamica procesului inflaționist³

Tendința descendentă a ratei anuale a inflației de la finele anului precedent a continuat în prima jumătate a anului curent, respectiv, s-a diminuat până la 13,2% în luna iunie 2023.

Totodată, rata medie anuală a inflației a constituit 20,2 la sută în semestrul I al anului 2023, valoarea actuală încă mare reflectă efectul presiunilor inflaționiste pronunțate din anul precedent asociate, preponderent, ajustărilor de tarife, efectelor secundare ale acestora, precum și consecințelor conflictului din Ucraina. În acest sens, situația tensionată în regiune și riscurile escaladării acesteia, volatilitatea sporită a prețurilor la resursele energetice și modalitatea de ajustare a tarifelor mențin incertitudinea pronunțată aferentă prognozei pe termen scurt și mediu a inflației.

Activitatea de comerț exterior⁴

Exporturile de mărfuri realizate pe parcursul semestrului I al anului 2023 au însumat 2 042,2 mil. dolari SUA, valoare mai mică cu 10,9%, comparativ cu cea înregistrată în perioada similară din anul 2022.

Importurile de mărfuri au constituit 4 371,6 mil. dolari SUA, nivel superior celui realizat în perioada similară din anul 2022, cu 0,5%.

Balanța comercială s-a soldat cu un deficit în valoare de 2 329,4 mil. dolari SUA, fiind cu 270,2 milioane dolari SUA mai mult, comparativ cu cel înregistrat în aceeași perioadă din anul 2022.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi pe parcursul perioadei de referință a fost de 46,7%, în scădere cu 6,0 p.p., comparativ cu aceeași perioadă a anului 2022.

Politica ratelor

Pe parcursul trimestrului II al anului 2023 au avut loc două ședințe ale Comitetului executiv al BNM cu privire la deciziile de politica monetară. Respectiv, la ședințele din 11 mai 2023 și 20 iunie 2023, a hotărât micșorarea ratei de bază aplicate la principalele operațiuni de politică monetară cu câte 4,0 p.p. consecutiv, până la nivelul de 6,0 la sută anual. Aceste decizii au fost adoptate ca urmare a evaluării balanței riscurilor interne și externe și a perspectivelor inflației pe termen scurt și mediu.⁵

În același timp, ratele de referință pe piețele internaționale (Euribor pe 6 luni și TORF pe 6 luni) au avut o tendință oscilantă. Valoarea medie pentru trimestrul II al

---

² Sursa: Comunicat privind Prognoza preliminară a principalilor indicatori macroeconomici din 20 iulie 2023, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării.

³ Sursa: Comunicat privind Evoluția prețurilor de consum, Biroul Național de Statistică.

⁴ Sursa: Comunicat privind Comerțul internațional cu mărfuri, Biroul Național de Statistică.

⁵ Sursa: Comunicate privind deciziile de politică monetară, Banca Națională a Moldovei.

anului 2023 a ratei Euribor pe 6 luni a constituit 3,572%⁶, fiind cu 3,75 p.p. mai mare decât valoarea medie din trimestrul II al anului 2022. Valoarea medie a ratei TORF pe 6 luni pentru trimestrul II al anului 2023 a înregistrat -0,005349%⁷. Aceste rate de referință sunt cel mai des utilizate de creditorii pentru împrumuturile de stat externe acordate Republicii Moldova, purtătoare de rată flotantă a dobânzii.

Piața valutară (ratele de schimb)

Cursul de schimb oficial al monedei naționale înregistrat la finele semestrului I al anului 2023 a marcat o apreciere de 4,6 la sută față de dolarul SUA și 2,0 la sută față de euro, comparativ cu finele anului 2022.

În trimestrul II al anului 2023, per ansamblu, piața valutară locală a fost aproape de echilibru, însă au existat atât perioade când a prevalat cererea de valută, cât și perioade când a predominat oferta de valută, rezultând, respectiv, în presiuni de depreciere sau apreciere asupra cursului de schimb.⁸

Indicatorii bugetului de stat

La situația din 30 iunie 2023, veniturile bugetului de stat au însumat 28 901,5 mil. lei, respectiv, cu excepția granturilor, au constituit 28 173,5 mil. lei, majorându-se cu 7,7 la sută comparativ cu perioada similară a anului 2022. Cheltuielile și active nefinanciare ale bugetului de stat, s-au majorat cu 17,1 la sută comparativ cu perioada similară a anului precedent, constituind 36 797,4 mil. lei. Soldul bugetului de stat a înregistrat un deficit de 7 895,9 mil. lei, ceea ce constituie 43,1 la sută din valoarea aprobată pentru anul 2023.

---

⁶ Sursa: Bloomberg.

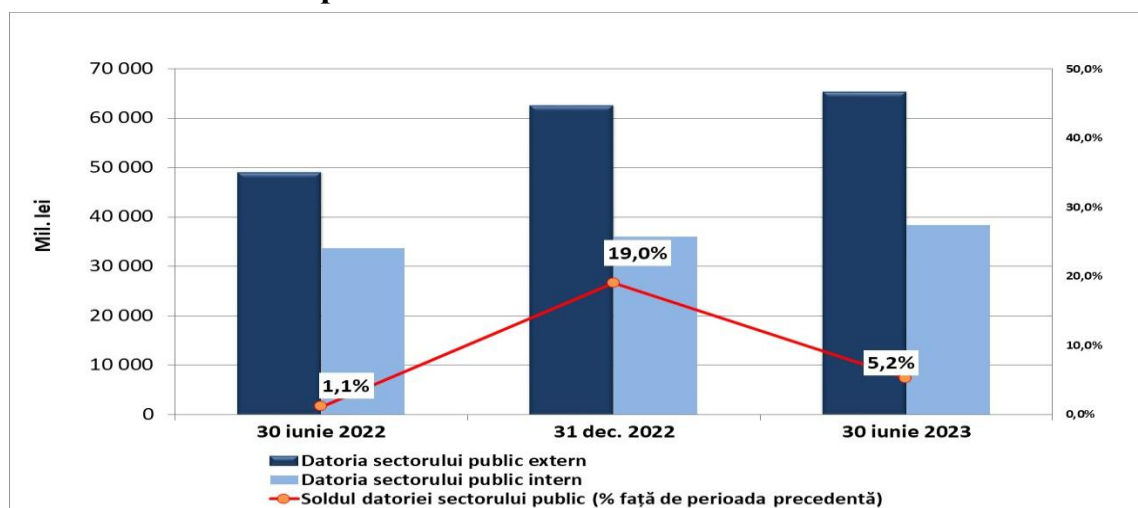
⁷ Sursa: Bloomberg.

⁸ Sursa: Comunicate privind Raportul asupra inflației, Banca Națională a Moldovei.

Datoria sectorului public

La situația din 30 iunie 2023, soldul datoriei sectorului public⁹ s-a majorat cu 5 168,5 mil. lei sau o creștere de 5,2 % comparativ cu sfârșitul anului 2022 și a constituit 103 649,4 mil. lei. Datoria sectorului public la situația din 30 iunie 2023 este formată din 96,4 la sută din datoria de stat, pe parcursul primului semestru al anului 2023, Ministerul Finanțelor s-a axat pe acoperirea deficitului bugetar prin contractarea datoriei preponderent din surse externe.

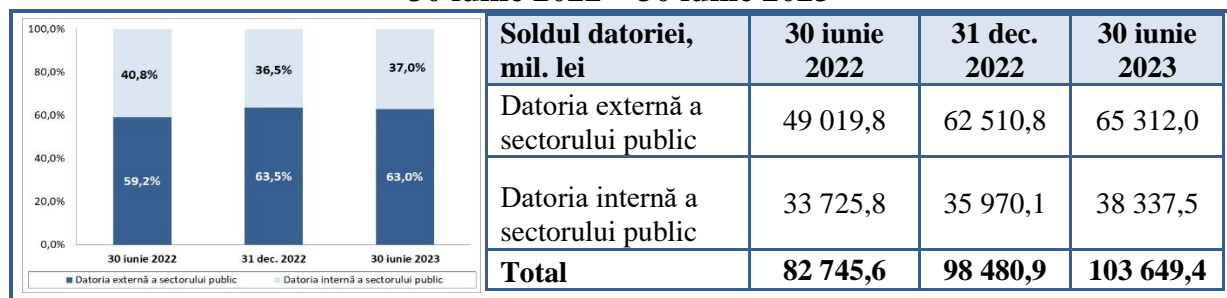
Evoluția ritmului de creștere a soldului datoriei sectorului public, în perioada 30 iunie 2022 – 30 iunie 2023

Conform datelor privind PIB-ul prognozat pentru anul 2023, ponderea datoriei sectorului public în PIB, la situația din 30 iunie 2023, a constituit 33,5%, înregistrând o diminuare cu 2,4 p.p. comparativ cu situația de la finele anului 2022 și o majorare cu 3,3 p.p. comparativ cu perioada similară a anului 2022. Pe parcursul semestrului I al anului 2023 datoria sectorului public s-a majorat față de sfârșitul anului 2022, repectiv a înregistrat un ritm de creștere de 5,2 la sută, fiind influențată de creșterea datoriei externe a sectorului public cu 4,5 la sută și de creșterea datoriei interne a sectorului public cu 6,6 la sută.

Evoluția datoriei sectorului public după surse, se prezintă în cele ce urmează.

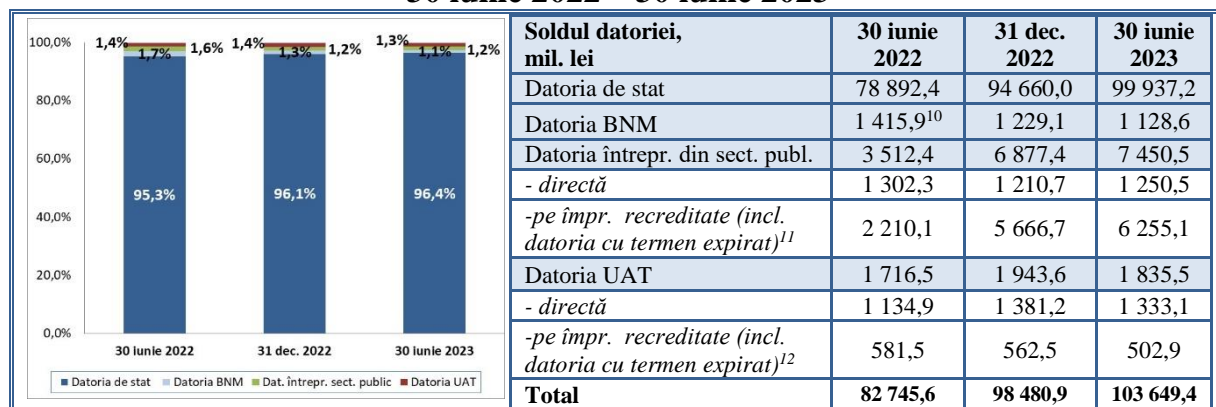
Evoluția soldului datoriei sectorului public, pe surse, la situația din 30 iunie 2022 – 30 iunie 2023

⁹ Soldul datoriei sectorului public se compune din datoria de stat și datoria BNM, datoria direct contractată a întreprinderilor din sectorul public, UAT-lor, cu maturitatea ≥ 1 an.

La situația din 30 iunie 2023, datoria externă a sectorului public a constituit 3 573,4 mil. dolari SUA (echivalentul a 65 312,0 mil. lei), sau 63,0% din soldul datoriei sectorului public, iar datoria internă a sectorului public a constituit 38 337,5 mil. lei (37,0%). Evoluția datoriei sectorului public pe componente, se prezintă în cele ce urmează.

Evoluția datoriei sectorului public, pe componente, la situația din 30 iunie 2022 – 30 iunie 2023

Majorarea soldului datoriei sectorului public la situația din 30 iunie 2023 în comparație cu sfârșitul anului 2022 este condiționată de majorarea soldului datoriei de stat cu 5 277,2 mil. lei și soldului datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public cu 39,9 mil. lei. Totodată, soldul datoriei BNM s-a diminuat cu 100,5 mil. lei și soldul datoriei directe a UAT cu 48,1 mil. lei. Similar perioadelor precedente, datoria de stat continuă să înregistreze ponderea majoră în totalul datoriei sectorului public (96,4%).

La situația din 30 iunie 2023, în structura datoriei directe a UAT se evidențiază ponderea majoră a datoriei în monedă națională de 55,6%, micșorându-se cu 1,2 p.p. față de finele anului 2022 și cu 10,9 p.p. comparativ cu aceeași perioadă a anului 2022. Din datoria directă a UAT, 81,4% o reprezintă datoria purtătoare de rată flotantă a dobânzii, majorându-se comparativ cu 0,3 p.p. comparativ cu finele anului 2022, dar diminuându-se cu 3,1 p.p. comparativ cu perioada similară a anului 2022. Totodată, 19,1% din totalul datoriei directe a UAT urmează să ajungă la scadență în decurs de un an.

La situația din 30 iunie 2023, garanții externe emise de UAT în favoarea creditorilor externi, pentru împrumuturile direct contractate, se înregistrează în sumă de 490,1 mil. lei. Garanțiile interne emise de UAT au constituit 241,1 mil. lei, dintre care pe împrumuturile recreditate 240,9 mil. lei.

La situația din 30 iunie 2023, în structura datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public, se evidențiază ponderea majoră a datoriei în monedă națională de 50,8% diminuându-se cu 1,5 p.p. față de finele anului 2022 și cu 4,6 p.p. comparativ cu aceeași perioadă a anului 2022. Din datoria directă a întreprinderilor din sectorul

¹⁰ Soldul datoriei BNM a fost actualizat la situația din 30 iunie 2022.

¹¹ Datoria întreprinderilor din sectorul public pe împrumuturile recreditate nu se include în datoria totală a sectorului public din motiv că acestea sunt deja incluse în datoria de stat (externă).

¹² Datoria UAT-ilor pe împrumuturile recreditate nu se include în datoria totală a sectorului public din motiv că acestea sunt deja incluse în datoria de stat (externă).

public, 79,1% o reprezintă datoria purtătoare de rată flotantă a dobânzii, mai mult cu 1,6 p.p. comparativ cu finele anului 2022 și cu 0,1 p.p. comparativ cu perioada similară a anului 2022. Totodată, 55,8% din totalul datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public urmează să ajungă la scadență în decurs de un an.

La situația din 30 iunie 2023, soldul datoriei întreprinderilor de stat și întreprinderilor municipale pe împrumuturile recreditate constituie 6 255,1 mil. lei, majorându-se față de sfârșitul anului 2022 cu 588,4 mil. lei ce constituie o creștere de aproximativ 10,4%. Creșterea soldului este condiționată de recreditarea împrumuturilor întreprinderilor de stat și de fluctuațiile cursului valutar. Totodată datoria cu termen expirat pe împrumuturile recreditate la situația din 30 iunie 2023 a întreprinderilor de stat și întreprinderilor municipale se cifrează la 77,6 mil. lei, majorându-se față de sfârșitul anului 2022 cu 1,2 mil. lei, ce constituie o creștere de 1,6% la sută.

La situația din 30 iunie 2023, soldul datoriei UAT pe împrumuturile recreditate constituie 502,9 mil. lei, diminuându-se față de sfârșitul anului 2022 cu 59,6 mil. lei ce constituie o descreștere de aproximativ 10,6%. Totodată datoria cu termen expirat pe împrumuturile recreditate la situația din 30 iunie 2023 a UAT se cifrează la 8,2 mil. lei, majorându-se față de sfârșitul anului 2022 cu 0,8 mil. lei, ce constituie o creștere de 11,2% la sută.

În ce privește arieratele datoriei sectorului public acestea au înregistrat la 30 iunie 2023 suma de 387,6 mil. lei, fiind formate din arieratele la împrumuturile interne ale întreprinderilor din sectorul public în sumă de 114,0 mil. lei și din arieratele la împrumuturile externe a datoriei de stat în sumă de 273,7 mil. lei. Comparativ cu situația de la finele anului 2022, valoarea arieratelor a datoriei sectorului public s-a majorat cu 275,5 mil. lei sau 245,7 la sută comparativ cu finele anului 2022.

Indicatorii de risc și sustenabilitate stabiliți în cadrul Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2023-2025)”

În conformitate cu prevederile Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2023-2025)”, pe parcursul primului semestru al anului 2023, au fost monitorizați indicatorii de risc și de sustenabilitate ai datoriei de stat. La situația din 30 iunie 2023, valorile înregistrate se încadrează în limitele stabilite, cu excepția indicatorilor: *Ponderea datoriei de stat scadentă în decurs de un an, VMS emise pe piața primară scadente în decurs de un an, ATM pentru total datoria de stat și Ponderea datoriei de stat cu rata dobânzii variabilă*, înregistrând devieri minore comparativ cu valoarea stabilită conform Programului, acest fapt datorându-se emisiunii pe parcursul semestrului I al anului 2023 în volume mai mari a VMS preponderent pe termen scurt, în legătură cu cererea mai mare din partea investitorilor pentru VMS pe termen scurt cât și intrărilor de împrumuturi de stat externe cu rata dobânzii flotantă.

Parametrii de risc și sustenabilitate aferenți datoriei de stat la situația din 30.06.2023

	Valori pentru perioada 2023-2025	Valoarea înregistrată la 30.06.2023
Parametri de risc pentru perioada 2023-2025		
Riscul valutar		
Ponderea datoriei de stat interne din total (% din total)	25 min.	36,8
Ponderea datoriei de stat într-o anumită valută străină (% din total)	45 max.	40,0
Riscul de refinanțare		
Ponderea datoriei de stat scadentă în decurs de 1 an (% din total)	25 max.	31,5
ATM pentru total datorie de stat (ani)*	7-10 ani	6,6
VMS emise pe piața primară scadente în decurs de 1 an (% din total)	85 max.	92,3
Riscul ratei dobânzii		
Ponderea datoriei de stat cu rata dobânzii variabila (% din total)**	45 max.	49,1
Parametri de sustenabilitate pentru perioada 2023-2025		
Serviciul datoriei de stat în raport cu veniturile bugetului de stat cu excepția granturilor (%)	10 max.	9,0
Ponderea datoriei de stat în PIB (%)	43 max.	32,3

* Nu include instrumentul de alocare DST, întrucât acesta nu prevede rambursarea sumei principale și nu va fi refinanțat.

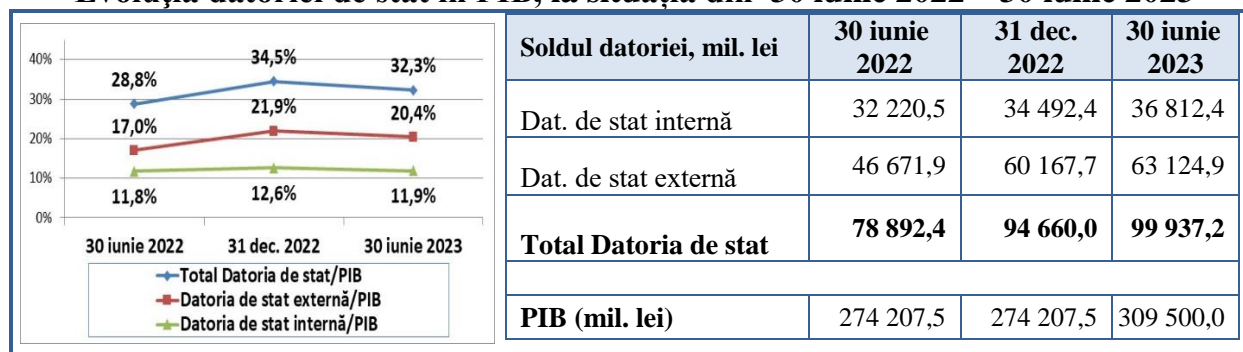
** În contextul analizei riscului ratei de dobândă, datoria de stat internă cu maturitatea de până la un an și purtătoare de rată a dobânzii fixă (VMS 91 zile, 182 zile, 364 zile) va fi atribuită la categoria datoriei cu rata dobânzii flotantă, întrucât din cauza maturității reduse aceasta va fi refinanțată în fiecare an la condiții noi de piață, fiind supusă riscului ratei de dobândă.

Datoria de stat

La situația din 30 iunie 2023, soldul datoriei de stat a constituit 99 937,2 mil. lei, majorându-se cu 5 277,2 mil. lei la valoarea nominală, sau cu 5,6 la sută față de sfârșitul anului 2022, fiind influențat de majorarea soldului datoriei de stat externe cu 2 957,2 mil. lei și de majorarea soldului datoriei de stat interne la valoarea nominală cu 2 320,0 mil. lei. Modificarea soldului datoriei de stat externe se datorează finanțării externe nete pozitive în valoare de 272,09 mil. dolari SUA și fluctuației ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute care a atins valori pozitive și a constituit 41,1 mil. dolari SUA. Totodată, majorarea soldului datoriei de stat interne a fost condiționată de finanțarea internă netă pozitivă a VMS emise pe piața primară pe parcursul perioadei de referință.

Conform datelor privind PIB-ul estimat pentru anul 2023, ponderea datoriei de stat la valoarea nominală în PIB, la situația din 30 iunie 2023, a constituit 32,3%, înregistrând o diminuare în raport cu situația de la sfârșitul anului 2022 cu 2,2 p.p.

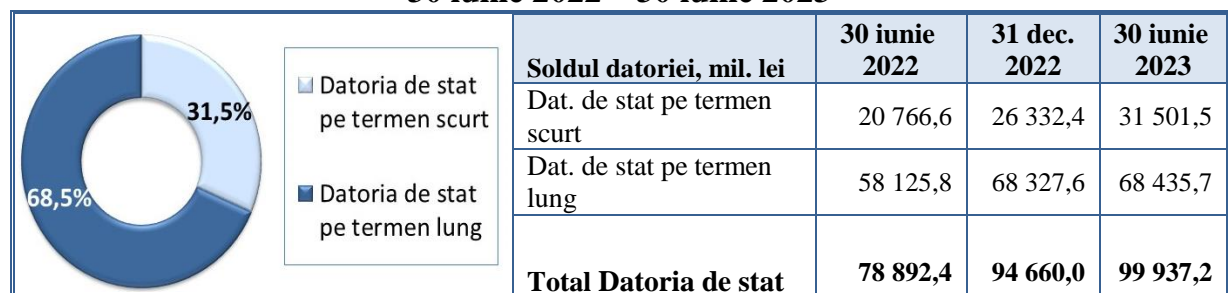
Evoluția datoriei de stat în PIB, la situația din 30 iunie 2022 – 30 iunie 2023

Structura datoriei de stat poate fi analizată prin prisma a patru aspecte, cum sunt: maturitatea, valuta, rata dobânzii și instrumente ale datoriei.

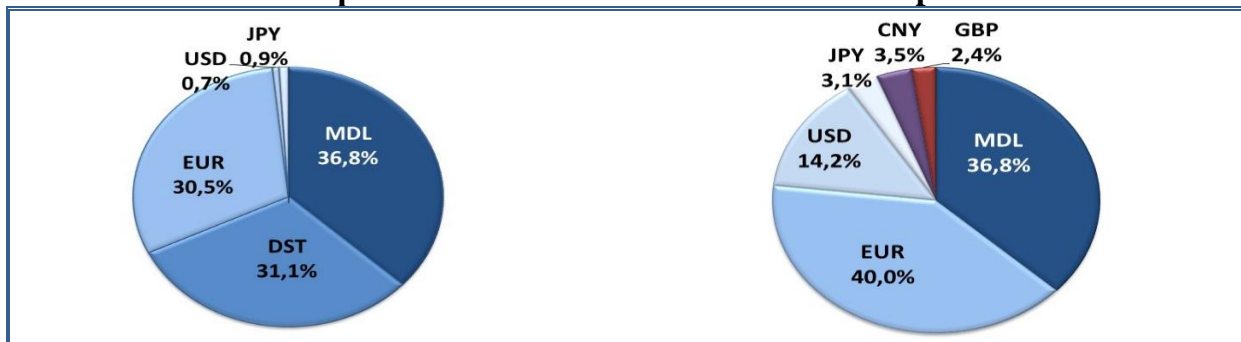
1) Structura datoriei de stat conform maturității rămase reflectă intervalul de timp în care plățile ajung la scadență. Datoria de stat pe termen scurt se situează la nivelul de 31,5 la sută, ceea ce înseamnă că o treime din soldul datoriei de stat urmează să ajungă la scadență în decurs de un an. Datoria pe termen lung constituie 68,5 la sută din portofoliul datoriei de stat, cele mai lungi perioade ale maturității fiind caracteristice împrumuturilor de stat externe și valorilor mobiliare de stat emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat.

Structura datoriei de stat conform maturității rămase, la situația din 30 iunie 2022 – 30 iunie 2023

2) Potrivit structurii pe valute a datoriei de stat la situația din 30 iunie 2023 ponderea majoră îi revine datoriei de stat interne în Lei moldovenești cu 36,8%, urmată de împrumuturile de stat externe denominate în coșul valutar DST cu 31,1% și Euro cu 30,5%, următoarele poziții fiind ocupate de Yenul japonez cu 0,9% și Dolarul SUA cu 0,7% .

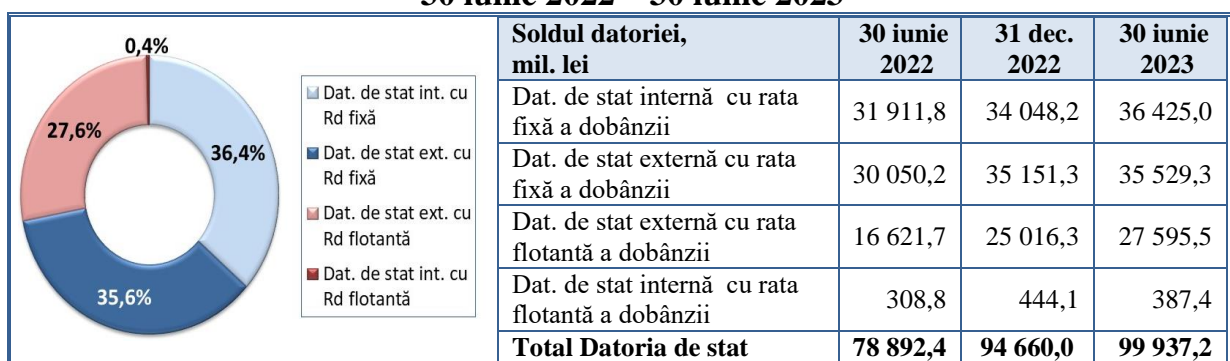
Structura datoriei de stat, pe valute, la situația din 30 iunie 2023, fără descompunerea DST

În structura datoriei de stat pe valute, cu descompunerea coșului valutar DST, poziția dominantă este ocupată de Euro cu 40,0%, urmată de Leul moldovenesc cu 36,8%, Dolarul SUA cu 14,2%, Yuanul Renminbi chinezesc cu 3,5%, Yenul japonez cu 3,1% și Lira sterlină cu 2,4%.

3) În ce privește structura pe tipuri de rată a dobânzii, datoria cu rata flotantă a dobânzii a constituit 28,0 la sută din portofoliul datoriei de stat la situația din 30 iunie 2023, ceea ce reprezintă o majorare cu 1,1 p.p. în comparație cu sfârșitul anului 2022. Totodată, la situația din 30 iunie 2023, datoria de stat purtătoare de rată fixă a dobânzii a constituit 72,0 la sută din portofoliul datoriei de stat.

Structura datoriei de stat, pe tipuri de rată a dobânzii, la situația din 30 iunie 2022 – 30 iunie 2023

Instrumentele datoriei de stat cu rata fixă a dobânzii, la situația din 30 iunie 2023 sunt:

a) împrumuturile de stat externe contractate de la instituțiile financiare internaționale (BEI, BDCE, UE, FIDA, AID, FMI), precum și de la creditorii

bilaterali (Agenția Franceză pentru Dezvoltare, Guvernul SUA, CCC SUA, UniCredit Austria¹³, Banca germană KfW, JICA, Guvernul Poloniei);

b) VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat¹⁴;

c) VMS emise pe termen scurt (bonurile de trezorerie);

d) VMS convertite;

e) VMS emise pe termen lung (obligațiunile de stat cu maturitatea de 2, 3, 5 și 7 ani).

Instrumentele cu rata flotantă a dobânzii sunt:

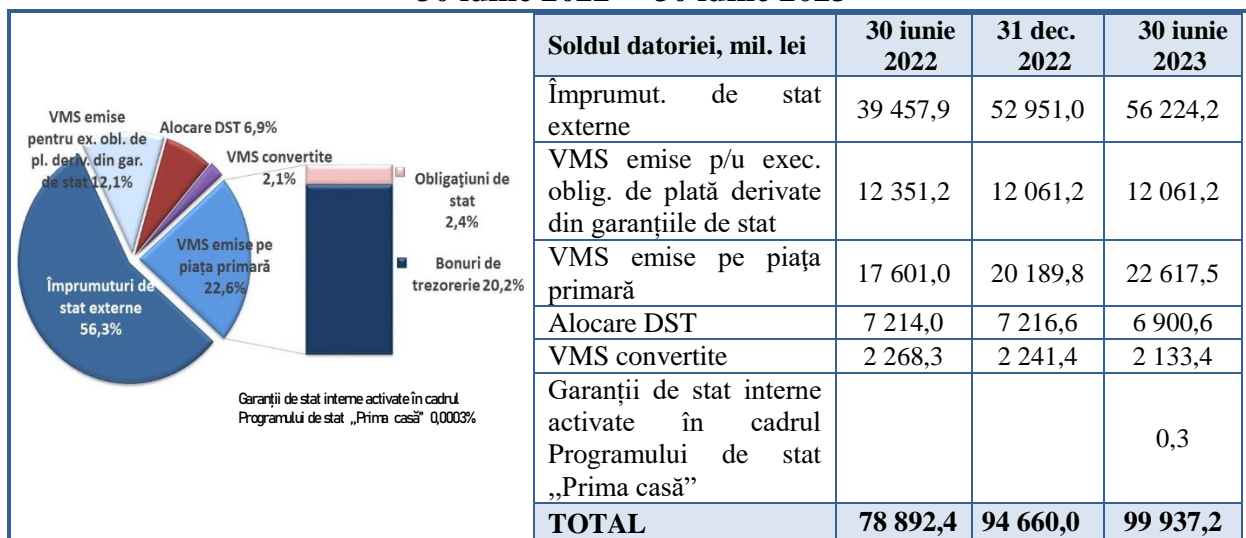
a) împrumuturile de stat externe cu rata flotantă a dobânzii, contractate de la organizațiile financiare internaționale (BEI, BIRD, BERD, FMI) și de la creditorii bilaterali (Guvernul Rusiei, Guvernul Japoniei);

b) alocarea DST de la FMI;

c) VMS emise pe termen lung (obligațiunile de stat cu maturitatea de 2 și 3 ani).

4) În structura datoriei de stat, pe instrumente, la situația de la 30 iunie 2023, ponderea majoritară o dețin împrumuturile de stat externe cu 56,3 la sută, majorându-se cu 0,4 p.p. față de ponderea care o deținea la sfârșitul anului 2022. A doua poziție este ocupată VMS emise pe piața primară cu ponderea de 22,6%, după care urmează VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat cu ponderea de 12,1%, alocarea DST cu 6,9%, VMS convertite (în portofoliul BNM) cu 2,1% și garanții de stat interne activate în cadrul Programului de stat „Prima casă” cu 0,0003%.

Structura datoriei de stat, pe instrumente, la situația din 30 iunie 2022 – 30 iunie 2023

Ponderea obligațiunilor de stat în totalul datoriei de stat a înregistrat un nivel de 2,4%, iar ponderea bonurilor de trezorerie 20,2%.

¹³ Împrumuturile de stat externe contractate de la BDCE, FMI și UniCredit Austria, a căror rată a dobânzii constituie 0,00% sau nu sunt purtătoare de rată a dobânzii, în scopul raportării, sunt atribuite categoriei de instrumente a datoriei de stat cu rata fixă a dobânzii.

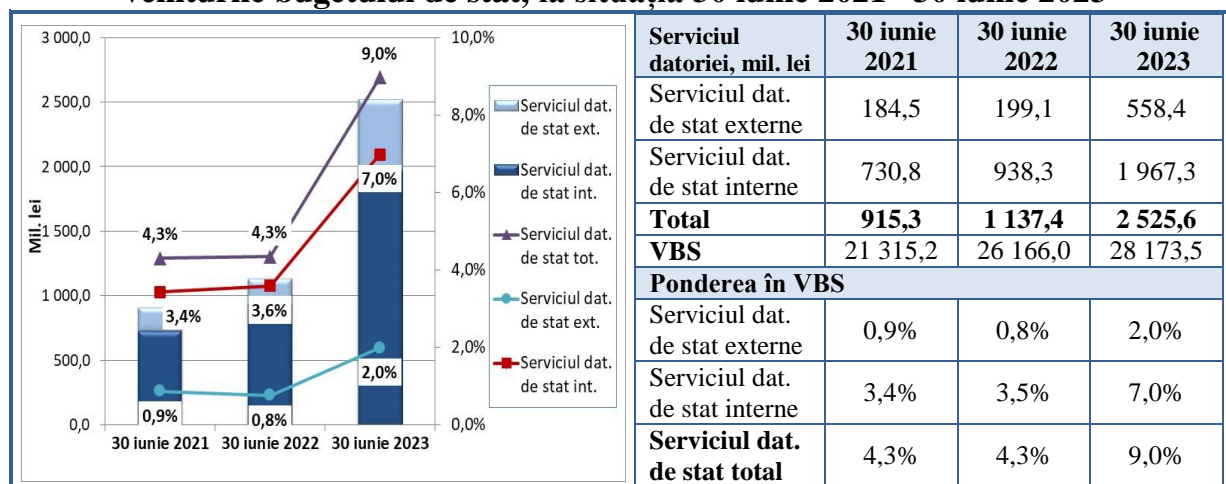
¹⁴ VMS emise conform Legii nr. 235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17.11.2014 și nr. 101 din 01.04.2015.

Serviciul datoriei de stat¹⁵

Pe parcursul semestrului I al anului 2023, pentru serviciul datoriei de stat, din bugetul de stat au fost utilizate mijloace în sumă de 2 525,6 mil. lei, care se compune din:

- Serviciul datoriei de stat externe în valoare de 558,4 mil. lei (21,1%);
- Serviciul datoriei de stat interne în valoare de 1 967,3 mil. lei (77,9%).

Evoluția serviciului datoriei de stat, în valori nominale (mil. lei) și ca pondere în veniturile bugetului de stat, la situația 30 iunie 2021– 30 iunie 2023

Datoria de stat externă

La situația din 30 iunie 2023, soldul datoriei de stat externe a constituit 3 453,7 mil. dolari SUA (echivalentul a 63 124,9 mil. lei), fiind format în totalitate din datorie de stat externă directă.

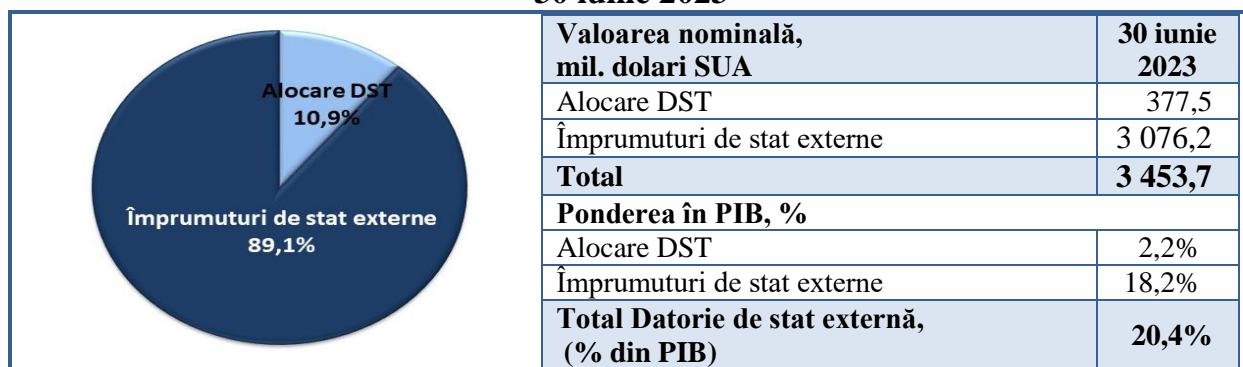
De la începutul anului 2023, soldul datoriei de stat externe exprimat în dolari SUA a înregistrat o majorare cu 313,09 mil. dolari SUA sau cu 9,97%. Această modificare este justificată prin finanțarea externă netă pozitivă în valoare de 272,09 mil. dolari SUA. Totodată, ca urmare a aprecierii monedei naționale față de dolarul SUA, soldul datoriei de stat externe exprimat în lei s-a diminuat cu 3 040,99 mil. lei sau cu 4,60%. Ca pondere în PIB, la 30 iunie 2023, datoria de stat externă a înregistrat 20,4 la sută, micșorându-se comparativ cu situația din 31 decembrie 2022 cu 1,5 p. p.

În structura datoriei de stat externe pe instrumente, la situația din 30 iunie 2023, împrumuturile de stat externe au ocupat ponderea majoră de 89,1 la sută, ceea ce indică o majorare cu 1,1 p.p. comparativ cu cea de la sfârșitul anului 2022.

¹⁵ Serviciul datoriei de stat reprezintă plățile de dobândă și comisioanele aferente datoriei.

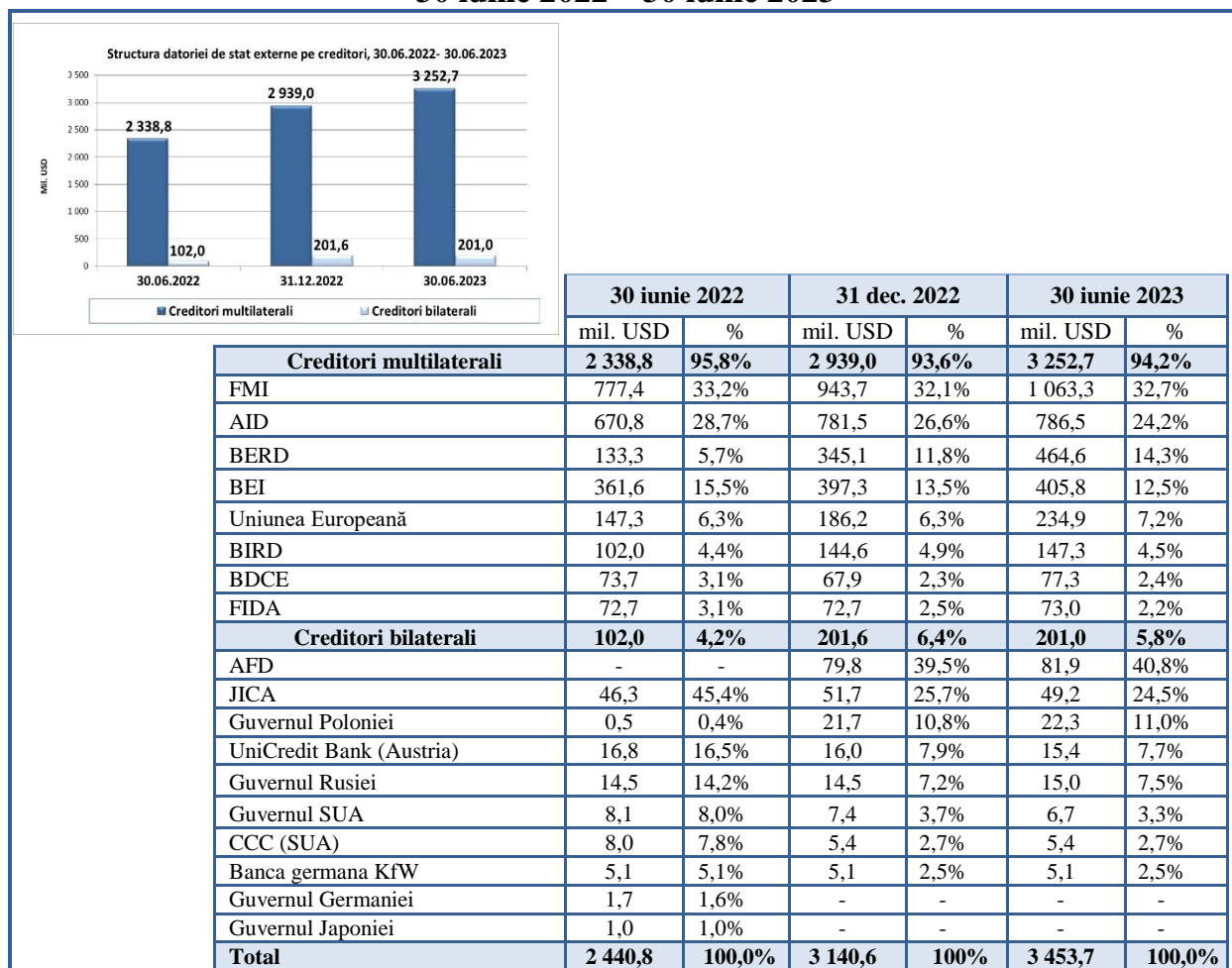

Structura datoriei de stat externe și ponderea acesteia în PIB, la situația din 30 iunie 2023

În structura datoriei de stat externe pe creditori, creditorii multilaterali continuă să fie principalii creditori.

Structura datoriei de stat externe pe creditori, la situația din 30 iunie 2022 – 30 iunie 2023

Datoria de stat externă față de creditorii multilaterali, la situația din 30 iunie 2023, a constituit 3 252,7 mil. dolari SUA (echivalentul a 59 451,7 mil. lei) sau 94,2% din soldul total al datoriei de stat externe, fiind cu 0,6 p.p mai mult decât la finele anului 2022. Cea mai mare pondere în soldul datoriei de stat externe față de

creditorii multilaterali o deține Fondul Monetar Internațional cu 32,7%, urmată de Agenția Internațională de Dezvoltare cu 24,2%, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare cu 14,3%, Banca Europeană de Investiții cu 12,5%, Uniunea Europeană cu 7,2%, Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare cu 4,5% și alți creditori cu o pondere cumulativă de 4,6 la sută.

Datoria de stat externă față față de creditorii bilaterali a constituit 201,0 mil. dolari SUA (echivalentul a 3 673,2 mil. lei) sau 5,8% din soldul total al datoriei de stat externe. Agenția Franceză pentru Dezvoltare îi revine ponderea majoră de circa 40,8% din datoria față de creditorii bilaterali, urmată de Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională cu o pondere de 24,5%, Guvernului Poloniei cu 11,1%, UniCredit Bank Austria cu 7,7%, Guvernului Rusiei cu 7,5% și alți creditori cu o pondere cumulativă de 8,4 la sută.

Ca evoluție, comparativ cu situația din 30 iunie 2022, se observă, atât în valoare nominală, cât și procentuală, tendința ascendentă a datoriei de stat externe față de creditorii multilaterali.

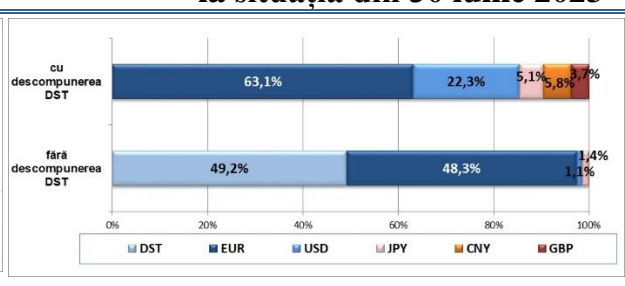
În ce privește structura datoriei de stat externe pe valute, ponderea majoră este ocupată de coșului valutar DST, reprezentat de împrumuturile de stat externe de la instituțiile financiare internaționale, cum sunt AID, FMI și FIDA, care ocupă 49,2% la sută din portofoliul datoriei de stat externe, cu 1,4 p.p. mai puțin decât la situația din 31 decembrie 2022. A doua poziție aparține împrumuturilor acordate în euro cu 48,3% (cu 1,8 p.p. mai mult decât la finele anului 2022), urmată de împrumuturile acordate în yenul japonez cu 1,4% (cu 0,3 p.p. mai puțin decât la finele anului 2022), iar ponderea dolarului SUA este de 1,1% din soldul datoriei de stat externe.

Odată cu descompunerea coșului valutar DST pe valute componente, 63,1 la sută din datoria de stat externă e deținută de euro, după care urmează dolarul SUA cu 22,3, yuanul chinezesc cu 5,8%, yenul japonez cu 5,1% și lira sterlină cu 3,7%.

Structura datoriei de stat externe pe valute, (%) la sfârșitul anului 2022

la situația din 30 iunie 2023

Deservirea datoriei de stat externe

La capitolul deservirii datoriei de stat externe, pe parcursul semestrului I al anului 2023, au fost utilizate mijloace financiare în sumă de 126,54 mil. dolari SUA (echivalentul 2 302,3 mil. lei). În raport cu perioada similară a anului precedent a fost înregistrată o majorare a deservirii datoriei de stat externe cu circa 60,97 mil. dolari SUA sau cu 92,8%. Această evoluție a fost ca urmare a majorării ratei Euribor 6 luni și ratei DST, precum și de contractarea unor noi împrumuturi în anul 2022, și de majorarea sumelor destinate rambursărilor de principal, inclusiv începerea

rambursării tranșei nr.1 din împrumutul acordat de BERD în vederea realizării Proiectului „Securitatea furnizării gazelor naturale”.

În ce privește creditorii în favoarea cărora se deservesc împrumuturile de stat externe, cea mai mare pondere în totalul deservirii datoriei de stat externe pentru care au fost utilizate mijloace financiare pe parcursul primelor 6 luni ale anului 2023, a fost ocupată de următorii creditori:

- 1) BERD – 47,7% (60,3 mil. dolari SUA);
- 2) AID – 16,7% (21,2 mil. dolari SUA);
- 3) FMI – 14,2% (17,9 mil. dolari SUA);
- 4) BEI – 10,5% (13,3 mil. dolari SUA);
- 5) BIRD – 3,2% (4,1 mil. dolari SUA), etc.

La situația din 30 iunie 2023, mijloacele financiare utilizate pentru deservirea datoriei de stat externe au fost divizate în:

a) Rambursarea sumei principale, pentru care au fost utilizate mijloace în sumă de 96,0 mil. dolari SUA (echivalentul a 1 744,0 mil. lei), cu 41,2 mil. dolari SUA sau cu 75,2% mai mult decât în perioada similară a anului precedent.

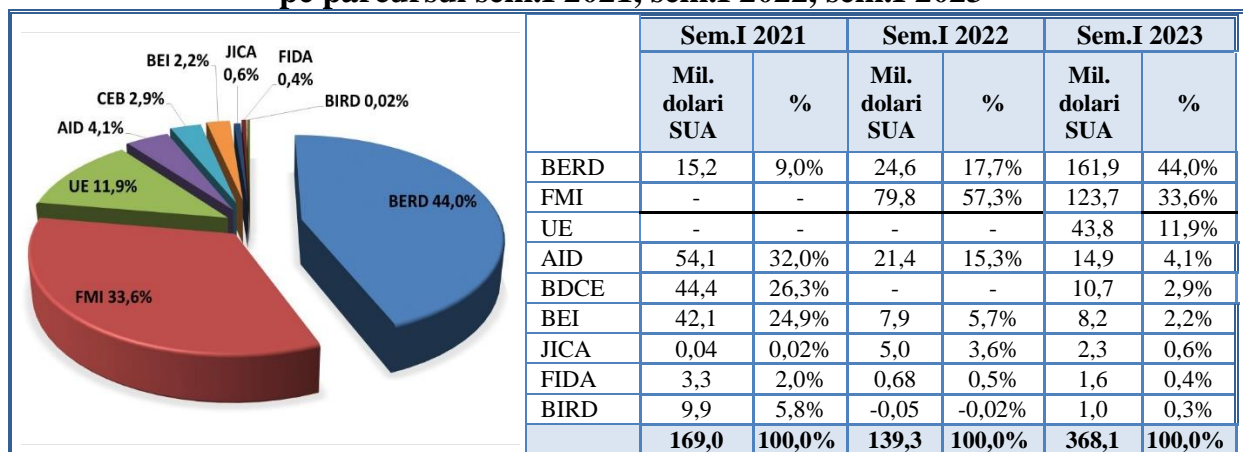
b) Serviciul datoriei de stat externe, pentru care au fost utilizate mijloace în sumă de 30,5 mil. dolari SUA (echivalentul a 558,4 mil. lei), cu 19,8 mil. dolari SUA mai mult decât în perioada similară a anului precedent.

Surse de finanțare externă

La capitolul intrări de împrumuturi de stat externe, pe parcursul semestrului I al anului 2023, au avut loc intrări de împrumuturi de stat externe sub formă de mijloace financiare în sumă totală de 368,1 mil. dolari SUA (echivalentul a 6 825,5 mil. lei), ceea ce reprezintă o majorare cu 228,7 mil. dolari față de perioada similară a anului precedent.

În structura intrărilor de împrumuturi de stat externe sub formă de mijloace financiare pe tipuri de creditori, volumul cel mai mare îl deține BERD cu 161,9 mil. dolari SUA (44,0%); FMI cu 123,7 mil. dolari SUA (33,6%), urmat de UE cu 43,8 mil. dolari SUA (11,9%); AID cu 14,9 mil. dolari SUA (4,1%); BDCE cu 10,7 mil. dolari SUA (2,9%); BEI cu 8,2 mil. dolari SUA (2,2%), JICA cu 2,3 mil. dolari SUA (0,6%); FIDA cu 1,6 mil. dolari SUA (0,4%) și BIRD cu 1,0 mil. dolari SUA (0,3%).

Debursări privind împrumuturile de stat externe, pe creditori, pe parcursul sem.I 2021, sem.I 2022, sem.I 2023

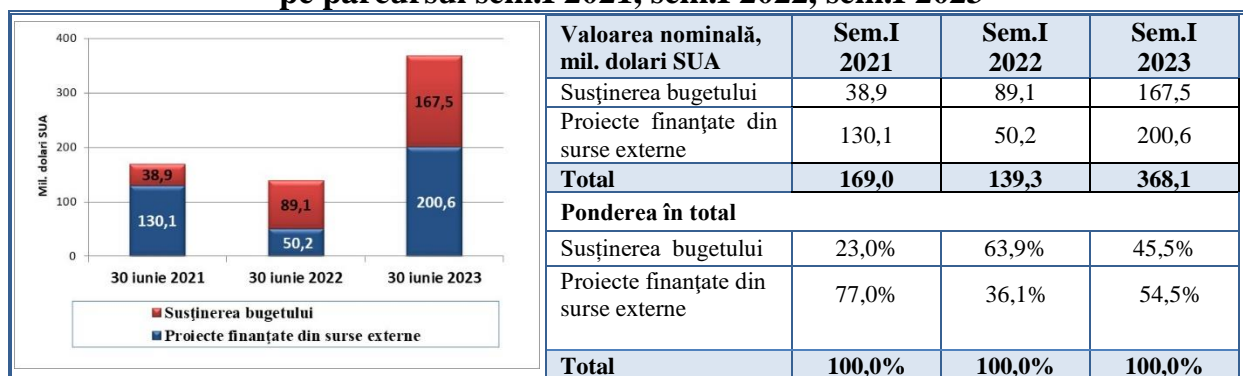

În ce privește structura pe destinații, volumul total al intrărilor de împrumuturi de stat externe pe parcursul semestrului I al anului 2023, a fost destinat după cum urmează:

1) pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe – 200,6 mil. dolari SUA (echivalentul a 3 777,5 mil. lei) ceea ce reprezintă 54,5% din totalul intrărilor de împrumuturi de stat externe;

2) pentru susținerea bugetului de stat – 167,5 mil. dolari SUA (echivalentul a 3 048,0 mil. lei), ceea ce reprezintă 45,5% din totalul intrărilor de împrumuturi de stat externe.

Debursări privind împrumuturile de stat externe (mijloace financiare), pe destinații, pe parcursul sem.I 2021, sem.I 2022, sem.I 2023

Datoria de stat internă

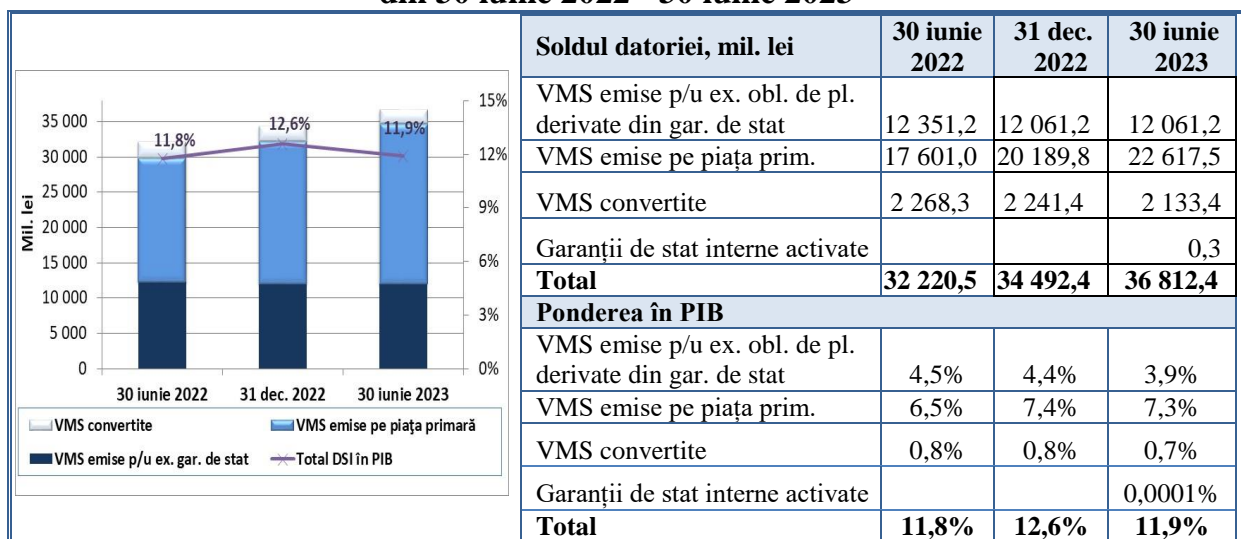
La situația din 30 iunie 2023, soldul datoriei de stat interne a constituit 36 812,4 mil. lei la valoarea nominală, dintre care:

- VMS convertite 2 133,4 mil. lei (5,8%)
- VMS emise pe piața primară 22 617,5 mil. lei (61,4%)
- VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat 12 061,2 mil. lei (32,8%)
- Garanții de stat interne activate în cadrul Programului de stat „Prima casă” 0,3 mil. lei (0,001%)

Comparativ cu situația din 31 decembrie 2022, datoria de stat internă s-a majorat cu 2 320,0 mil. lei la valoarea nominală sau cu 2 757,2 mil. lei la preț de cumpărare. Modificarea datoriei de stat interne s-a produs preponderent din contul majorării emisiunii VMS pe piața primară, cu 2 427,7 mil. lei la valoarea nominală sau cu 2 756,9 mil. lei la preț de cumpărare.

Soldul datoriei de stat interne la situația din 30 iunie 2023, în valori nominale s-a majorat în comparație cu finele anului 2022, dar ca pondere în PIB s-a diminuat cu 0,7 p.p., înregistrând 11,9 la sută.

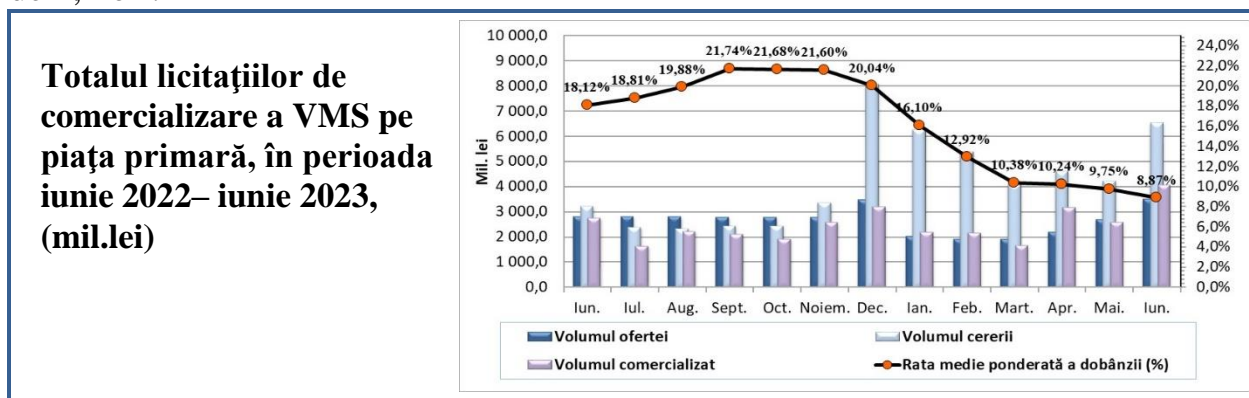
Evoluția datoriei de stat interne și ponderea acesteia în PIB, la situația din 30 iunie 2022 - 30 iunie 2023

Structura datoriei de stat interne se caracterizează prin următoarele instrumente:

1) Valorile mobiliare de stat emise pe piața primară

Pe parcursul semestrului I al anului 2023, Ministerul Finanțelor a oferit pe piața primară spre vânzare valori mobiliare de stat în sumă de 14 370,0 mil. lei. Cererea la VMS a constituit 31 256,4 mil. lei, fiind superioară ofertei cu 16 886,4 mil. lei sau de 2,2 ori.

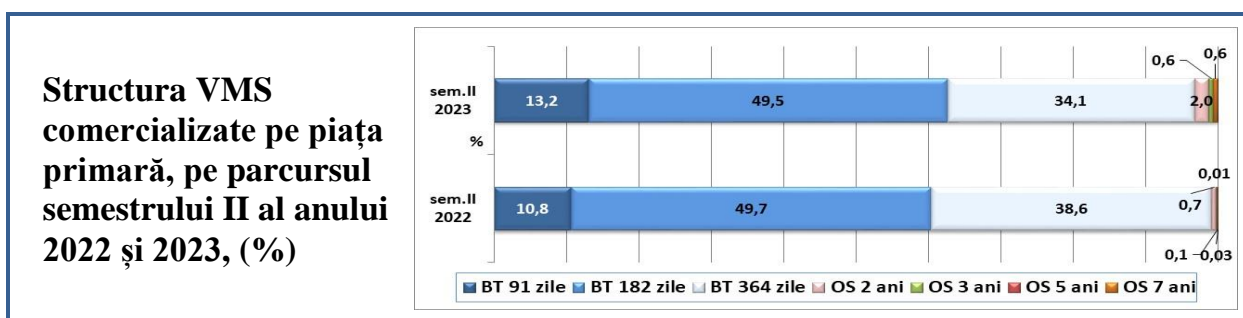

Ca rezultat, au fost comercializate VMS în sumă de 15 900,4 mil. lei la valoarea nominală, cu 3 382,7 mil. lei mai mult comparativ cu volumul VMS comercializat în perioada analogică a anului 2022. Totodată, au fost răscumpărate VMS ajunse la scadență în perioada de referință în sumă de 13 472,7 mil. lei la valoarea nominală.

Pe piața primară în această perioadă au fost emise 7 tipuri de VMS:

- a) Bonuri de trezorerie cu maturitatea de 91 de zile;
- b) Bonuri de trezorerie cu maturitatea de 182 de zile;
- c) Bonuri de trezorerie cu maturitatea de 364 de zile;
- d) Obligațiuni de stat cu maturitatea de 2 ani;
- e) Obligațiuni de stat cu maturitatea de 3 ani;

- f) Obligațiuni de stat cu maturitatea de 5 ani;
- g) Obligațiuni de stat cu maturitatea de 7 ani.

Ponderea majoră în VMS comercializate pe piața primară în perioada de gestiune o constituie bonurile de trezorerie cu scadența 182 zile (49,5%), urmată de bonurile de trezorerie cu scadența 364 zile (34,1%) și cele cu scadența de 91 zile (13,2%).

În semestrul I al anului 2023 volumul comercializat al Obligațiunilor de stat pe termen de 2 și 3 ani (cu dobândă fixă și flotantă) și Obligațiunilor de stat cu dobândă fixă pe termen de 5 și 7 ani a constituit respectiv 415,1 mil. lei (2,6% din volumul total comercializat), 0,6 mil. lei (0,004%) și 96,4 mil. lei (0,6%). Comparativ cu perioada analogică a anului 2022 volumul comercializat al obligațiunilor de stat s-a micșorat cu 399,3 mil. lei.

Volumul VMS procurat de investitorii non-bancari s-a micșorat comparativ cu anul 2022 cu 810,0 mil. lei, înregistrând 3 289,9 mil. lei la valoarea nominală, iar ponderea acestora în volumul total comercializat a constituit 20,7%. Totuși băncile comerciale continuă să rămână principalii investitori în VMS, cu o pondere de 79,3% în totalul VMS procurate.

În perioada de gestiune, pe piața VMS activau 9 dealeri primari¹⁶. Din volumul total de VMS adjudecate, 75,7% (12 033,5 mil. lei) au fost procurate de către dealerii primari în nume și din cont propriu.

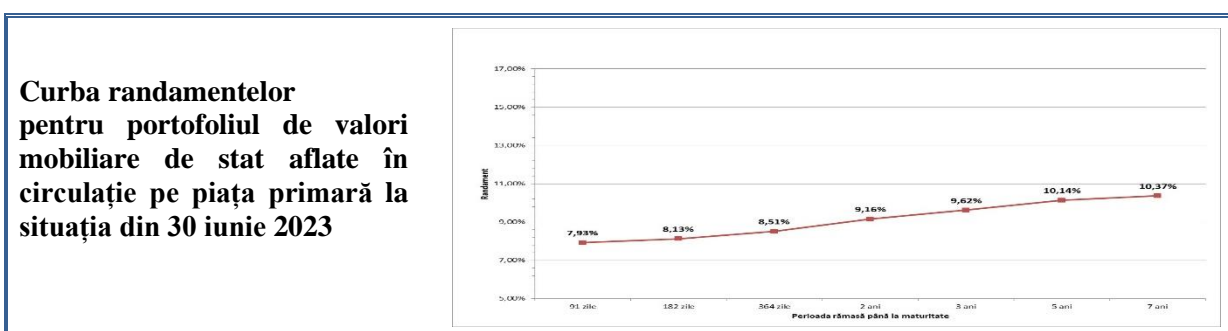
Printre cele mai active bănci – dealeri primari, care au procurat VMS pe piața primară în semestrul I al anului 2023, se numără băncile sistemice, se numără băncile sistemice: BC „Victoriabank” S.A., BC „Moldindconbank” S.A. și BC „Moldova – Agroindbank” S.A.

¹⁶ Statutul de dealer primar pentru BC „EuroCreditBank” S. A. a fost suspendat pe o perioadă de 3 luni, începând cu 01 martie 2023.

Volumul VMS emise pe piața primară aflate în circulație la situația din 30 iunie 2023 la valoarea nominală a constituit 22 617,5 mil. lei. Ponderea majoră în VMS aflate în circulație o constituie bonurile de trezorerie cu scadența 364 zile (49,4%), urmată de bonurile de trezorerie cu scadența 182 zile (34,8%) și bonurile de trezorerie cu scadența 91 zile (4,9%).

Reieșind din volumul VMS emise pe piața primară și aflat în circulație la situația din 30 iunie 2023 și utilizând datele primare extrase din SI DMFAS și Bloomberg, a fost construită curba randamentelor pentru portofoliul de valori mobiliare de stat emise pe piața primară în baza cotațiilor afișate de dealerii primari. În momentul în care va spori nivelul de lichiditate al pieței secundare a VMS din Republica Moldova, curba va fi construită în baza randamentului/prețului de tranzacționare de facto, ceea ce va majora gradul de precizie al rezultatelor obținute.

Este de notat că, curba randamentelor reprezintă o curbă ascendentă, ceea ce presupune că randamentele pe termen scurt sunt mai mici decât randamentele pe termen lung. Aceasta se explică inclusiv prin faptul că investitorii solicită o rată mai mare de rentabilitate pentru asumarea riscului de a investi mijloace bănești pe o perioadă mai lungă de timp.

Totodată, pe parcursul semestrului I al anului 2023, pe fondul conturării unui cadru macroeconomic dezinflaționist și sub incidența caracterului decizional de relaxare al politicii monetare a BNM, în politica sa, Ministerul Finanțelor, a încercat să continue trendul de descreștere a ratelor dobânzilor.

2) Valorile mobiliare de stat convertite

În componența datoriei de stat interne, la începutul anului 2023, VMS convertite au constituit 2 241,4 mil. lei la valoarea nominală sau 6,5%.

Pe parcursul semestrului I al anului 2023, au fost reemise VMS convertite în sumă totală de 3 489,6 mil. lei și răscumpărate VMS convertite în sumă totală de 3 597,5 mil. lei la valoarea nominală. Totodată, pe parcursul perioadei de gestiune reemisiunea VMS convertite a fost efectuată pe termen de 91 zile, 364 zile și 2 ani.

Rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS convertite răscumpărate în semestrul I al anului 2023 a constituit 16,11%, iar rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS convertite reemise în această perioadă a constituit 7,66%.

La situația din 30 iunie 2023, soldul VMS convertite a constituit 2 133,4 mil. lei la valoarea nominală sau 5,8% din datoria de stat internă.

3) Valorile mobiliare de stat emise pentru unele scopuri stabilite de lege

În componența datoriei de stat interne, la începutul anului 2023 VMS emise pentru unele scopuri stabilite de lege au constituit 12 061,2 mil. lei sau 35,0% din soldul datoriei de stat interne.

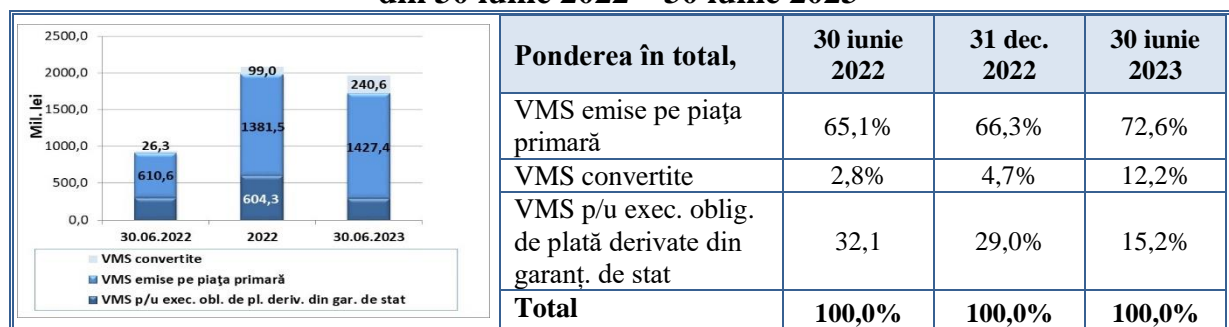
Conform graficului de răscumpărare a Obligațiunilor de stat emise în vederea executării obligațiilor Ministerul Finanțelor derivate din garanțiile de stat, la 4 octombrie 2023 urmează să fie răscumpărate Obligațiunile de stat cu termenul de circulație 7 ani în sumă de 310,0 mil. lei.

Astfel, soldul VMS emise pentru unele scopuri stabilite de lege a rămas la nivelul de la începutul anului și la situația din 30 iunie 2023 a constituit 12 061,2 mil. lei sau 32,8% din soldul datoriei de stat interne.

Serviciul datoriei de stat interne.

Pentru serviciul datoriei de stat interne în semestrul I al anului 2023 au fost utilizate mijloace bănești în sumă de 1 967,3 mil. lei. Comparativ cu perioada analogică a anului 2022, cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat interne sunt mai mari cu cca. 1 029,0 mil. lei, ca urmare a creșterii ratei de emisiune a valorilor mobiliare de stat de la începutul anului 2022 și a majorării volumelor emise a VMS.

Evoluția și structura cheltuielilor pentru serviciul datoriei de stat interne, la situația din 30 iunie 2022 – 30 iunie 2023

Din suma totală pentru serviciul datoriei de stat interne au fost utilizate:

-1 427,4 mil. lei pentru plata dobânzii și cupoanelor la VMS emise pe piața primară (72,6%);

-240,6 mil. lei pentru plata dobânzii la VMS convertite (12,2%);

-299,3 mil. lei pentru plata dobânzii la VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat (15,2%).

Pe parcursul semestrului I al anului 2023, Ministerul Finanțelor permanent a monitorizat situația pe piața primară a VMS și a comercializat VMS doar la rate acceptabile ale dobânzii.

Astfel, în perioada de gestiune ratele maxime ale dobânzii propuse de către investitori pentru VMS au variat de la 7,00% până la 20,00%, însă Ministerul Finanțelor nu a acceptat toate ofertele investitorilor, fapt ce a permis menținerea unui nivel optim al ratelor dobânzii la VMS.

Ca rezultat, rata nominală medie ponderată a dobânzii la VMS comercializate în semestrul I al anului 2023 a constituit 10,98%, în descreștere cu 6,78 p.p. față de anul 2022 sau cu 3,73 p.p. mai mică față de perioada analogică a anului precedent.

Garanțiile de stat

La situația din 30 iunie 2023, soldul garanțiilor de stat a constituit 1 749,2 mil. lei, fiind formate în totalitate din garanții de stat interne acordate în cadrul Programului de stat “Prima casă”. Comparativ cu sfârșitul anului 2022, soldul garanțiilor de stat s-a micșorat cu 84,4 mil. lei.

În conformitate cu Legea nr. 293/2017 privind unele măsuri în vederea implementării Programului de stat “Prima casă” și Hotărârea Guvernului nr. 202/2018 ”Cu privire la aprobarea Regulamentului de implementare a Programului de stat “Prima casă” în anul 2023 a continuat implementarea Programului de stat “Prima casă”. Acest program este realizat prin intermediul Organizației pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA) delegată să emită garanții în numele și pe contul statului, în favoarea băncilor care acordă credite persoanelor fizice pentru procurarea unei locuințe, în limita plafoanelor aprobate anual de către Parlament pentru acest scop. Creditele bancare acordate în cadrul Programului sunt garantate de către stat în mărime de 50% din soldul creditului.

În Legea bugetului de stat pentru anul 2023 a fost prevăzut că soldul garanțiilor de stat interne nu va depăși 2 500,0 mil. lei.

Pe parcursul semestrului I al anului 2023 de către băncile comerciale: BC ”Moldova-Agroindbank” S.A., BC ”Moldindconbank” S.A., BC ”Victoriabank” S.A., BC ”OTP Bank” S.A., BC ”Eximbank” S.A. și BC ”Energbank” în cadrul Programului au fost acordate noi credite garantate de către stat în sumă de 3,7 mil. lei. În aceeași perioadă de către beneficiarii Programului au fost rambursate credite garantate în sumă de 88,1 mil. lei.

În semestrul I al anului 2023 au fost activate 3 garanții de stat acordate în cadrul Programului de stat “Prima casă” în sumă de 739,3 mii lei, dintre care au fost executate din contul bugetului de stat 2 garanții în sumă de 465,5 mii lei. În aceeași perioadă, în bugetul de stat de către debitorii garantați au fost restabilite 54,1 mii lei.

Creanțele interne

Pe parcursul semestrului I al anului 2023 băncile comerciale în proces de lichidare au transferat în bugetul de stat din valorificarea activelor sale mijloace bănești în sumă de 36,5 mil. lei, dintre care:

- Banca de Economii” S.A. – 21,0 mil.lei;
- BC „Banca Socială” S.A. – 15,0 mil.lei;
- BC „Unibank” S.A. – 0,5 mil.lei.

Astfel, la situația din 30 iunie 2023, datoria băncilor respective în proces de lichidare față de Ministerul Finanțelor a constituit 11 706,4 mil. lei, dintre care:

- BC „Investprivatbank” S.A. – 350,6 mil.lei;

- „Banca de Economii” S.A. – 7 724,0 mil.lei;
- BC „Banca Socială” S.A – 1 825,0 mil. lei;
- BC „Unibank” S.A – 1 806,8 mil.lei.

La situația din 30 iunie 2023, datoria debitorilor garantați față de Ministerul Finanțelor formată în urma executării garanțiilor de stat pentru împrumuturi constituie 470,7 mil. lei, dintre care pentru împrumuturile externe constituie 467,4 mil. lei și pentru împrumuturile interne constituie 3,3 mil. lei dintre care 0,9 mil. lei constituie mijloacele dezafectate de la bugetul de stat în urma onorării garanției de stat în cadrul Programului de stat „Prima casă” și 2,4 mil.lei constituie datoria S.A. „Flamingo-96” din mun. Bălți în proces de insolvență prin lichidare pentru dobânda și penalitatea calculată pentru dezafectarea mijloacelor bugetare, fiind în proces de lichidare, nu poate să își onoreze obligațiile de plată față de Ministrul Finanțelor.

Riscurile asociate datoriei de stat la situația din 30 iunie 2023

Principalele tipuri de riscuri asociate costului datoriei de stat a Republicii Moldova sunt:

- 1) Riscul valutar;
- 2) Riscul de refinanțare;
- 3) Riscul ratei de dobândă.

Pe lângă cele menționate mai sus, se atestă și *riscul operațional*, care acționează indirect asupra datoriei de stat.

1) Riscul valutar

Este identificat prin indicatorii:

a) Ponderea datoriei de stat externe în totalul datoriei de stat

Riscul valutar este unul din principalele categorii de riscuri asociate portofoliului datoriei de stat, deoarece afectează atât costul datoriei de stat, cât și volumul acesteia. Astfel, la situația din 30 iunie 2023, 63,2 la sută din portofoliul datoriei de stat îi revine datoriei de stat externe, care este supusă riscului valutar fiind în totalitate denominată în valută străină. Ponderea datoriei de stat externe s-a diminuat cu 0,4 p.p. comparativ cu situația de la sfârșitul anului 2022.

Structura datoriei de stat pe componente, la situația din 30 iunie 2022 – 30 iunie 2023

Ponderea în total	30 iunie 2022	31 decembrie 2022	30 iunie 2023
Datoria de stat internă	40,8%	36,4%	36,8%
Datoria de stat externă	59,2%	63,6%	63,2%

b) Structura datoriei de stat pe valute

Structura datoriei de stat pe valute, cu descompunerea coșului valutar DST, evidențiază vulnerabilitatea portofoliului datoriei de stat față de Euro și dolarul SUA, ceea ce implică necesitatea monitorizării continue a cursului de schimb al acestor valute. Astfel, ponderea datoriei de stat denominată în Euro și dolari SUA formează împreună aproximativ 54,2 la sută din portofoliul datoriei de stat. Deci, majorarea semnificativă a ratei de schimb a leului față de aceste valute străine ar expune portofoliul datoriei de stat riscului valutar, ceea ce ar crea o povară suplimentară pentru deservirea datoriei de stat externe.

Structura datoriei de stat pe valute, la situația din 30 iunie 2022- 30 iunie 2023

Inclusiv DST				Cu descompunerea DST			
	30 iunie 2023	31 dec. 2022	30 iunie 2023		30 iunie 2023	31 dec. 2022	30 iunie 2023
Ponderea în total				Ponderea în total			
MDL	40,8%	36,4%	36,8%	MDL	40,8%	36,4%	36,8%
DST	34,6%	32,2%	31,1%	EUR	32,9%	39,2%	40,0%
EUR	22,4%	29,6%	30,5%	USD	16,2%	14,7%	14,2%
USD	1,0%	0,8%	0,7%	JPY	3,4%	3,5%	3,1%
JPY	1,1%	1,0%	0,9%	CNY	4,0%	3,8%	3,5%
GBP	0,002%	0,001%	0,001%	GBP	2,7%	2,4%	2,4%
	100,0%	100,0%	100,0%		100,0%	100,0%	100,0%

Analizând impactul evoluției cursului de schimb al monedei naționale asupra soldului datoriei de stat la situația din 30 iunie 2023 față de finele anului 2022, este de menționat că soldul datoriei de stat ca urmare a fluctuației ratelor de schimb a monedei naționale față de valutele străine în care este denominată datoria de stat externă s-a diminuat în proporție de 2,1 la sută. Luând în considerare ponderea fiecărei valute în totalul datoriei de stat odată cu descompunerea DST, cel mai mare impact asupra modificării soldului datoriei de stat l-a avut aprecierea leului față de Dolar și Euro.

2) Riscul de refinanțare

Riscul de refinanțare este identificat prin indicatorii:

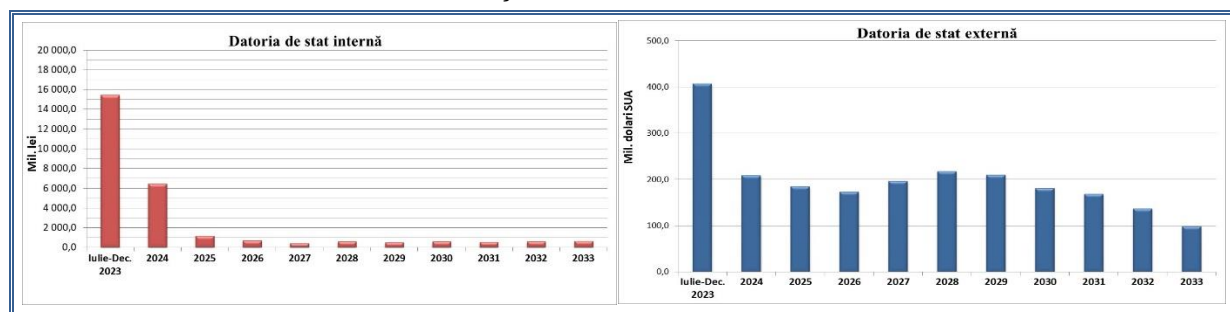
a) Profilul rambursării datoriei de stat interne și externe

Notă: Profilul rambursării datoriei de stat interne nu include datoria Guvernului față de BNM (VMS convertite), cu excepția sumelor prevăzute spre rambursare incluse în Legea bugetului de stat pe anul respectiv, deoarece aceasta este reperfectată anual în baza unui Acord între Ministerul Finanțelor și BNM, astfel comportând un nivel redus al riscului de refinanțare. Profilul de rambursare a datoriei de stat externe nu include instrumentul alocarea DST, întrucât acesta reprezintă o datorie purtătoare de dobândă sub forma activelor de rezervă alocate de către FMI membrilor săi, care nu prevede rambursarea sumei principale și nu va fi refinanțată.

Luând în considerație estimările pentru profilul de răscumpărare a datoriei de stat interne, în anii ce urmează, se evidențiază vârful de plată pentru anul 2023, ceea ce denotă faptul că datoria de stat internă este în continuare preponderent pe termen scurt. Totodată, menționăm că în luna octombrie 2023 urmează a fi rambursată VMS în sumă totală de 310,0 mil. lei, conform Legii nr.235/2016 privind emisiunea

obligățiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015. Segmentul de datorie de stat internă pe termen scurt ce urmează a fi refinanțat în fiecare an prin noi emisiuni de VMS, reprezintă un risc semnificativ pentru bugetul de stat, în contextul unor eventuale majorări ale ratelor de dobândă pe piața internă.

Prognoza rambursării datoriei de stat interne (mil. lei) și a datoriei de stat externe (mil. dolari SUA) care ajunge la scadență în decurs de 10 ani, conform situației din 30 iunie 2023

În ce privește datoria de stat externă, se observă o distribuție ondulantă a plăților, cu excepția anului 2023, unde se evidențiază vârful de plată, în care inclusiv este reflectată rambursarea tranșei nr.1 din împrumutul acordat de BERD în vederea realizării Proiectului „Securitatea furnizării gazelor naturale”.

Ca urmare a structurii de rambursare a împrumuturilor externe cu perioade de grație și scadențe lungi, riscul de refinanțare este redus.

b) Perioada medie de maturitate (ATM) și datoria scadentă într-un an

**Indicatorii riscului de refinanțare, la situația din
30 iunie 2022 – 30 iunie 2023**

	Datoria de stat internă			Datoria de stat externă			Total datoria de stat		
	30 iunie 2022	31 dec. 2022	30 iunie 2023	30 iunie 2022	31 dec. 2022	30 iunie 2023	30 iunie 2022	31 dec. 2022	30 iunie 2023
Perioada medie de maturitate (ATM), ani	5,3	4,4	4,4	8,5	8,0	8,0	7,1	6,6	6,6
Datoria scadentă în decurs de 1 an, %	57,0 %	61,0 %	60,4 %	5,1 %	8,8 %	14,7 %	26,3 %	27,8 %	31,5 %

Indicatorii sus-menționați vin în suportul concluziilor formulate în baza profilului de rambursare al datoriei de stat interne, și anume, la situația din 30 iunie 2023, 60,4% din datoria de stat internă urmează să ajungă la scadență în decurs de un an, ceea ce presupune faptul că datoria nouă care va fi contractată în scopul finanțării deficitului bugetului de stat, va fi supusă implicit și riscului ratei de dobândă. Este de remarcat faptul că comparativ sfârșitul anului 2022, datoria de stat internă scadentă în decurs de un an s-a diminuat cu 0,6 p.p., ce se explică că Ministerul Finanțelor în scopul atenuării riscului de refinanțare, continuă să

construiesc lichidități bazate pe emisiuni ale VMS pe maturități lungi, în măsura în care condițiile de piață permit. Totodată, perioada medie de maturitate comparativ cu finele anului 2022 s-a menținut la același nivel de 4,4 ani.

Datoria de stat externă, datorită instrumentelor pe termen lung, se încadrează în limite sigure, iar datoria de stat totală prezintă un risc de refinanțare moderat, astfel încât 31,5 la sută din aceasta urmează să ajungă la scadență în decurs de un an.

3) Riscul ratei de dobândă

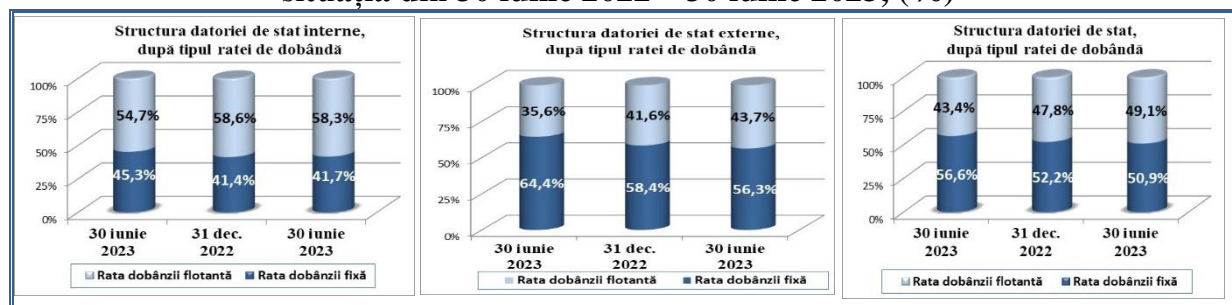
Este identificat prin indicatorii:

a) Structura datoriei de stat după tipul ratei de dobândă

Notă: În contextul analizei riscului ratei de dobândă, datoria de stat internă cu maturitatea de până la un an și purtătoare de rată a dobânzii fixă¹⁷ va fi atribuită la categoria datoriei cu rata dobânzii flotantă, întrucât din cauza maturității reduse aceasta va fi refinanțată în fiecare an la condiții noi de piață, fiind supusă riscului ratei de dobândă.

Spre deosebire de profilul rambursării datoriei de stat interne și externe, la calcularea indicatorilor riscului ratei de dobândă se include tot portofoliul datoriei de stat, inclusiv datoria Guvernului față de BNM (VMS convertite), cât și alocarea DST, acestea fiind supuse riscului ratei de dobândă.

Structura datoriei de stat interne și externe, după tipul ratei de dobândă, la situația din 30 iunie 2022 – 30 iunie 2023, (%)

La situația din 30 iunie 2023, în contextul Notei expuse mai sus, se observă un trend descendent al datoriei de stat interne cu rată flotantă a dobânzii, constituind 58,3% din totalul datoriei de stat interne, mai puțin cu 0,3 p.p. față de situația de la sfârșitul anului 2022, dar cu 3,6 p.p. mai mult comparativ cu aceeași perioadă a anului 2022, ceea ce se explică prin ponderea majoră a bonurilor de trezorerie în circulație, care deși se emit la o rată fixă a dobânzii, acestea comportă o expunere semnificativă față de fluctuația ratelor de dobândă datorită maturității reduse la care se emit. Astfel, la 30 iunie 2023, instrumentul cu rata dobânzii fixă și termen de circulație mai mare de un an sunt Obligațiunile de stat cu maturitatea de 2, 3, 5 și 7 ani, VMS pentru executarea de către Ministerul Finanțelor a obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat dar și VMS convertite în portofoliul BNM cu maturitatea de 2 ani.

Analizând structura datoriei de stat externe pe tipuri de rată a dobânzii, se atestă o majorare a ponderii datoriei de stat externe cu rata dobânzii flotantă. Astfel, la 30 iunie 2023, datoria de stat externă cu rata dobânzii flotantă a constituit 43,7 la sută

¹⁷ VMS cu maturitatea de 91 zile, 182 zile și 364 zile.

din totalul datoriei de stat externe, cu 2,1 p.p. mai mult comparativ cu sfârșitul anului 2022 și cu 8,1 p.p. mai mult comparativ cu aceeași perioadă a anului 2022.

În ce privește datoria de stat, ponderea datoriei cu rata dobânzii flotantă constituie 49,1% la sută și reflectă o majorare cu 1,3 p.p. comparativ cu sfârșitul anului 2022 și cu 5,7 p.p. comparativ cu aceeași perioadă a anului 2022. Ponderea relativ înaltă a datoriei cu rata dobânzii flotantă în portofoliul datoriei de stat se datorează atât datoriei de stat externe care pe parcursul perioadei de referință au avut loc intrări de împrumuturi de stat externe cu rata dobânzii flotantă cât și datoriei de stat interne, care din cauza instrumentelor cu maturitatea de până la un an prezintă un risc al ratei de dobândă, cât și un risc de refinanțare pronunțat.

b) Perioada medie de refixare (ATR) și datoria ce urmează a fi refixată într-un an

Indicatorul perioada medie de refixare este cu atât mai sigur cu cât deține o valoare mai mare, la fel ca și indicatorul riscului de refinanțare – perioada medie de maturitate.

**Indicatorii riscului ratei de dobândă, la situația din
30 iunie 2022 – 30 iunie 2023**

	Datoria de stat internă			Datoria de stat externă			Total datoria de stat		
	30 iunie 2022	31 dec. 2022	30 iunie 2023	30 iunie 2022	31 dec. 2022	30 iunie 2023	30 iunie 2022	31 dec. 2022	30 iunie 2023
Perioada medie de refixare (ATR), ani	5,3	4,4	4,4	6,2	5,9	5,9	5,9	5,3	5,3
Datoria cu rata dobânzii ce urmează a fi refixată în decurs de 1 an, %	57,4 %	61,8 %	61,1 %	38,9 %	43,8 %	45,8 %	46,4 %	50,3 %	51,5 %

Datoria de stat internă este expusă în cea mai mare măsură riscului ratei de dobândă, întrucât la situația din 30 iunie 2023, 61,1 la sută din datoria de stat internă urmează să fie refixată la rate noi de dobândă în decurs de 1 an. Astfel, o majorare a ratelor de dobândă pe piața internă va afecta direct costurile aferente datoriei de stat interne. Ratele de dobândă aferente datoriei de stat externe sunt refixate, în mediu, în decurs de 5,9 ani, înregistrând aceeași situație comparativ cu sfârșitul anului 2022.

În ce privește datoria de stat în ansamblu, deși perioada de refixare a întreg portofoliului este de 5,3 ani, totuși 51,5 la sută din aceasta urmează a fi refixată la rate noi de dobândă în decurs de 1 an, astfel evidențiindu-se expunerea portofoliului datoriei de stat față de riscul ratei de dobândă.

c) Durata Macaulay¹⁸ pentru VMS emise pe piața primară aflate în circulație la situația din 30 iunie 2023

Durata Macaulay este o variabilă metrică a volatilității prețurilor. Aceasta ne arată cu cât se majorează sau se diminuează valoarea portofoliului dacă se modifică

¹⁸ Pentru calcularea indicatorilor durata Macaulay, durata modificată și convexitatea au fost utilizate datele primare extrase din SI DMFAS și Bloomberg (cotațiile afișate de dealerii primari).

ratele dobânzii (sensibilitatea prețului VMS) și poate fi considerată o măsură a riscului ratei dobânzii. Ca regulă generală, pentru fiecare modificare de 1% a ratelor dobânzii (majorare sau diminuare), valoarea de piață a portofoliului se va schimba cu aproximativ 1% în direcția opusă, *pentru fiecare an de durată*. Durata portofoliului VMS emise pe piața primară a constituit 0,52 ani la situația din 30 iunie 2023. Astfel, la o eventuală majorare/diminuare cu 1% a ratei dobânzii, valoarea de piață a portofoliului se va diminua/majora cu aproximativ 0,52 % ($1\% \times 0,52 \text{ ani}$)¹⁹.

d) Durata modificată pentru VMS emise pe piața primară aflate în circulație la situația din 30 iunie 2023

Durata modificată este considerată o continuare a duratei Macaulay, indicând o măsură mai precisă a sensibilității prețurilor. Astfel, la situația din 30 iunie 2023 durata modificată a portofoliului este de 0,48 ani, ceea ce indică că pentru fiecare modificare de 1% a randamentului (majorare sau diminuare), valoarea de piață a portofoliului se va schimba cu aproximativ 0,48% ($1\% \times 0,48 \text{ ani}$).

e) Convexitatea este o măsură a gradului de curbură a relației preț – randament. Cu cât această relație manifestă o curbură mai accentuată, cu atât convexitatea este mai mare.

Din punct de vedere matematic, convexitatea se calculează ca derivata de ordinul doi a funcției dependente, care arată relația dintre valoarea de piață a portofoliului și randament.

Astfel, rezultatul convexității portofoliului de 0,26 ne arată că odată cu creșterea/micșorarea randamentului cu 1%, valoarea de piață a portofoliului se va diminua/majora aproximativ cu 0,26% ($1\% \times 0,26$).

Combinând rezultatele duratei modificate și convexității, se obține o măsură cu o acuratețe mai ridicată a modificării valorii de piață a portofoliului în funcție de modificarea randamentului. Astfel, la creșterea randamentului cu un punct procentual valoarea de piață a portofoliului se micșorează cu 104,9 mil. lei sau cu 0,5%, fiind egală cu 21 883,6 mil. lei.

Comparativ cu anul finele anului 2022 valoarea de piață a portofoliului s-a majorat cu 3 206,9 mil. lei, aceasta fiind cauzată în mare parte de majorarea volumului de emisiune a valorilor mobiliare de stat.

4) Riscul operațional

Riscul operațional se referă la aspecte precum sistemele informaționale și procedurile de ținere a evidenței datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat, procesare a datelor, raportare, păstrare etc.

Pe parcursul semestrului I al anului 2023 a fost elaborat Planul de gestionare a riscului operațional și de continuitate a activităților aferente managementului datoriei de stat pentru anul 2023. Documentul stabilește principalele măsuri de reacție la riscurile operaționale, urmărindu-se în același timp diminuarea

---

¹⁹ Valoare de piață reprezintă valoarea portofoliului reieșind din prețul de piață al VMS calculat în baza cotațiilor VMS la situația din 18.07.2023 aceasta constituind 21 988,5 mil. lei.

probabilității de apariție ulterioară a acestora. Informația privind progresul înregistrat pe marginea implementării documentului respectiv urmează a fi prezentată în Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pentru anul 2023.

Un aspect important aferent riscului operațional ține și de sistemul informațional de management al datoriei și analiză financiară (DMFAS), precum și de înregistrarea și menținerea cu acuratețe a datelor. În acest sens, se efectuează cu regularitate procedura de validare a sistemului informațional în conformitate cu Calendarul de validare existent și asigură înlăturarea erorilor depistate.

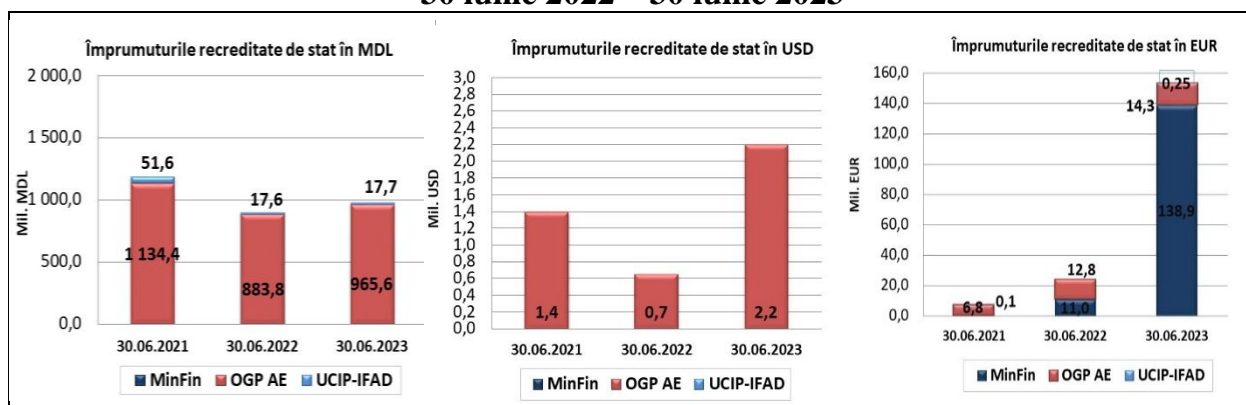
În contextul fortificării procesului de raportare a datelor privind datoria sectorului public și veridicității lor, responsabili de gestionarea datoriei de stat monitorizează și verifică în permanență, din mai multe surse, calitatea informației primite de la entitățile sectorului public.

Recreditarea de stat

Recreditarea de stat se efectuează prin intermediul Ministerului Finanțelor (MinFin), Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă (OGP AE) și Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor Fondului Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă (UCIP-IFAD).

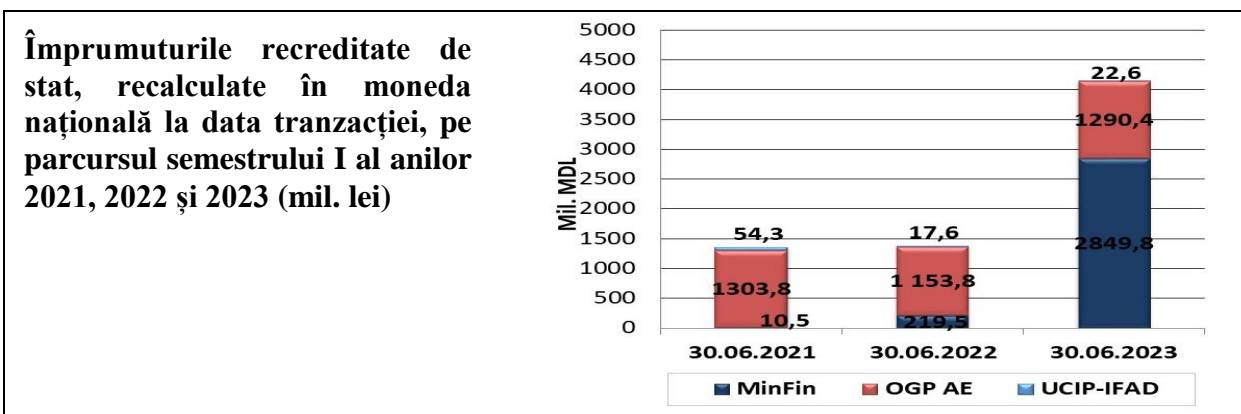
Pe parcursul semestrului I al anului 2023 din contul liniilor de creditare și a mijloacelor circulante acumulate (din rambursarea sumelor principale, dobânzilor aferente de către băncile, organizațiile de creditare nebankare (OCN) și asociațiile de economii și împrumut (AEÎ) participante la recreditarea de stat) pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe au fost recreditate împrumuturi către agenți economici, autorități publice locale și băncile, organizațiile de creditare nebankare, asociațiile de economii și împrumut participante la recreditarea de stat în sumă de 983,3 mil. lei, 2,2 mil. dolari SUA și 153,5 mil. euro (echivalent a cca 4 162,8 mil. lei), inclusiv: din resurse recreditate din mijloacele circulante acumulate – 917,6 mil. lei, 2,2 mil. dolari SUA și 7,7 mil. euro (echivalent a cca 1 111,9 mil. lei) sau 26,7% din suma totală recreditată.

Împrumuturile recreditate de stat pe creditori, la situația din 30 iunie 2022 – 30 iunie 2023

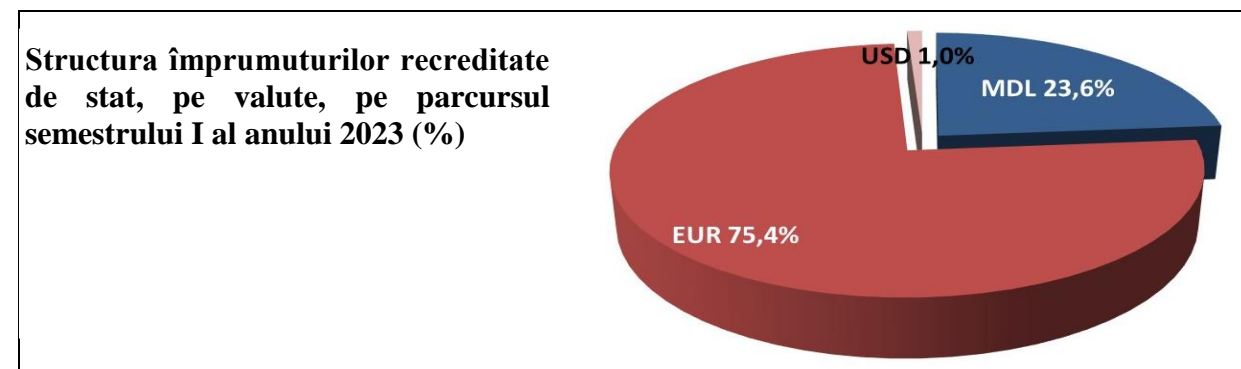

În perioada de analiză, se atestă un trend ascendent aferent valorii mijloacelor financiare îndreptate spre recreditare în scopul implementării proiectelor finanțate din surse externe în euro și dolari SUA și un trend descendent în moneda națională.

Pe parcursul semestrului I al anului 2023 se constată o creștere a mijloacelor financiare îndreptate spre recreditarea de stat în comparație cu anul 2021 și anul 2022, condiționată de o cerere mai mare de recreditare din partea beneficiarilor, precum și de implementarea proiectelor noi, finanțate din contul împrumuturilor externe de stat.

În perioada de referință poziția dominantă în structura împrumuturilor recreditate de stat pe valute este ocupată de euro cu 75,4%, urmată de moneda națională cu 23,6% și dolarul SUA cu 1,0%.

Sumele recreditate pe parcursul semestrului I al anului 2023 se prezintă după cum urmează:

1) prin intermediul Ministerului Finanțelor – 138,9 mil. euro (echivalent a cca 2 849,8 mil. lei), inclusiv:

- Proiectul „Securitatea furnizării gazelor naturale” (S.A. „Energocon”) – 133,9 mil. euro;

- Proiectul de dezvoltare a Sistemului Electroenergetic (Î.S. „Moldelectrica”) – 1,0 mil. euro;

- Proiectul „Împrumutul destinat reabilitării rețelelor de transport ale Î.S. „Moldelectrica”” – 2,7 mil. euro;

- Cel de-al doilea Proiect de îmbunătățire a eficienței sistemului de alimentare centralizată cu energie termică, finanțat de Banca Mondială – 0,2 mil. euro;

- Proiectul de achiziție a locomotivelor și restructurarea infrastructurii feroviare (Î.S. „Calea Ferată din Moldova”) – 1,1 mil. euro.

2) prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă – 965,6 mil. lei, 2,2 mil. dolari SUA și 14,3 mil. euro (echivalent a cca 1 290,4 mil. lei), dintre care:

➤ resurse recreditate direct din împrumuturile externe – 48,01 mil. lei și 6,63 mil. euro, inclusiv:

- Proiectul „Livada Moldovei” – 48,01 mil. lei și 6,63 mil. euro;

➤ resurse recreditate din mijloacele OGP AE circulante acumulate – 917,6 mil. lei, 2,2 mil. dolari SUA și 7,7 mil. euro, inclusiv:

- Proiectul de Finanțare Rurală și Dezvoltare a Întreprinderilor Mici (FIDA I) – 78,52 mil. lei și 0,06 mil. euro;

- Proiectul de Revitalizare a Agriculturii (FIDA II, PRA) – 38,41 mil. lei, 0,27 mil. dolari SUA și 0,04 mil. euro;

- Proiectul de Dezvoltare a Afacerilor Rurale (FIDA III, PDAR) – 28,74 mil. lei, 1,53 mil. dolari SUA și 0,15 mil. euro;

- Proiectul de Servicii Financiare Rurale și Marketing (FIDA IV) – 26,09 mil. lei;

- Proiectul de Servicii Financiare Rurale și Dezvoltarea Businessului Agricol (FIDA V) – 54,04 mil. lei, 0,41 mil. dolari SUA și 0,25 mil. euro;

- Programul Rural de Reziliență Economică-Climatică Incluzivă (FIDA VI) – 74,01 mil. lei și 0,09 mil. euro;

- Proiectul de Reziliență Rurală (FIDA VII, PRR) – 45,93 mil. lei;

- Proiectul de Investiții și Servicii Rurale, faza I (RISP I) – 120,51 mil. lei;

- Proiectul de Investiții și Servicii Rurale, faza II (RISP II) – 106,29 mil. lei și 0,08 mil. euro;

- Proiectul Kreditanstalt fur Wiederaufbau (KFW) – 19,81 mil. lei și 0,33 mil. euro;

- Proiectul „Filieră du Vin” – 4,50 mil. lei și 1,58 mil. euro;

- Proiectul de Ameliorare a Competitivității (PAC 1) – 12,70 mil. lei și 1,19 mil. euro;

- Proiectul de Ameliorare a Competitivității, faza 2 (PAC 2) – 99,02 mil. lei și 0,97 mil. euro;

- Proiectul Livada Moldovei – 95,90 mil. lei și 2,96 mil. euro;

- Proiectul COVID-19 răspuns de urgență și suport ÎMMM – 113,14 mil. lei.

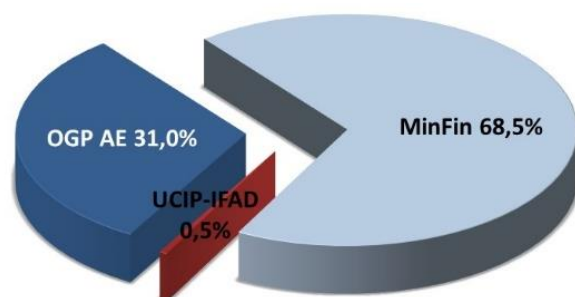
3) prin intermediul Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor Fondului Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă (resurse recreditate direct din împrumuturile externe) – 17,7 mil. lei și 0,25 mil. euro (echivalent a circa 22,6 mil. lei), din care:

- Proiectul de Reziliență Rurală (FIDA VII, PRR) — 13,42 mil. lei și 0,25 mil. euro;

- Proiectul Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale (FIDA VIII) – 4,30 mil. lei.

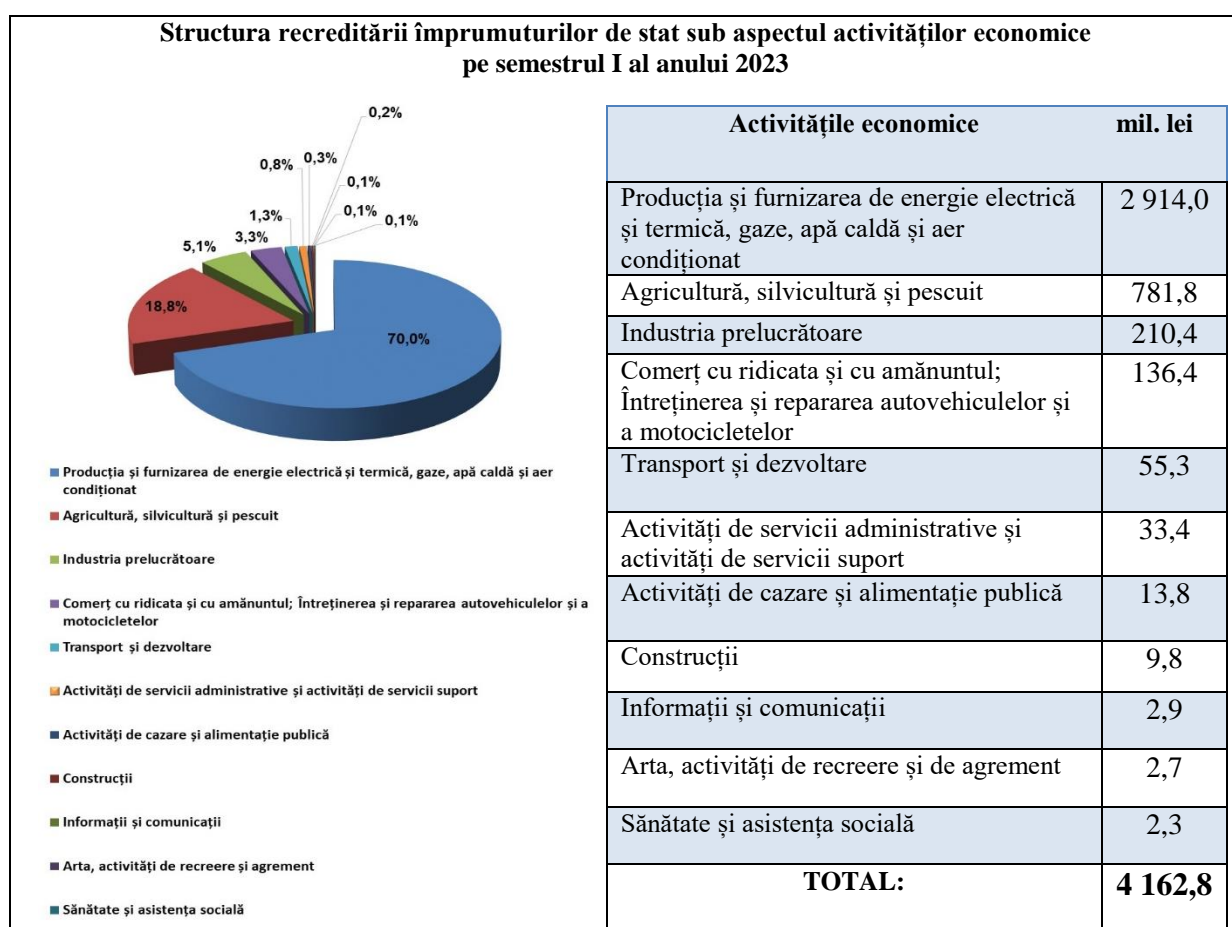

Structura recreditării împrumuturilor de stat între instituțiile participante, pe parcursul semestrului I al anului 2023 (%)

În perioada de referință, cota majoră de recreditare de stat îi revine Ministerul Finanțelor (68,5%), urmată de Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență Externă cu cota de 31,0% și Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor FIDA cu 0,5%.

Structura recreditării împrumuturilor de stat sub aspectul activităților economice pe semestrul I al anului 2023

În structura mijloacelor financiare recreditate de stat, pe parcursul semestrului I al anului 2023, sub aspectul activităților economice, ponderea majoră îi revine activității economice producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaz cu 70,0%, urmată de activitatea agricultură, silvicultură și pescuit cu 18,8%, cota cea mai mică îi revine activităților sănătate și asistență socială și artă, activități de recreere și agrement cu o pondere de 0,06%.

În perioada de analiză a fost rambursată de către agenții economici, autoritățile publice locale și băncile, organizațiile de creditare nebancare, asociațiile de economii și împrumut participante la recreditarea de stat suma principală,

dobânda și alte plăți aferente în sumă de 879,1 mil. lei, 3,3 mil. dolari SUA, 119,2 mil. euro și 0,4 mil. Yeni Japonezi (echivalent a cca 3 258,8 mil. lei). Astfel:

1) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor au fost rambursate – 0,4 mil. lei, 1,8 mil. dolari SUA, 107,6 mil. euro și 0,4 mil. Yeni Japonezi.

2) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă au fost rambursate – 839,2 mil. lei, 1,5 mil. dolari SUA și 11,5 mil. euro, din care:

a) resurse recreditate direct din împrumuturi externe – 176,1 mil. lei, 0,1 mil. dolari SUA și 5,5 mil. euro;

b) resurse recreditate din mijloacele circulante acumulate – 663,1 mil. lei, 1,4 mil. dolari SUA și 6,0 mil. euro.

3) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor FIDA au fost rambursate – 39,5 mil. lei, 0,008 mil. dolari SUA și 0,07 mil. euro.

La situația din 30 iunie 2023, soldul datoriilor beneficiarilor recreditați constituie: 3 855,6 mil. lei, 30,9 mil. dolari SUA, 392,6 mil. euro și 896,9 mil. Yeni Japonezi (echivalent a 12 374,9 mil. lei), majorându-se față de sfârșitul anului 2022 cu 875,1 mil. lei, ce constituie o creștere de cca 7,6%, iar comparativ cu semestrul I al anului 2022 s-a majorat cu 63,5%. Astfel:

1) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor – 70,5 mil. lei, 26,4 mil. dolari SUA, 313,5 mil. euro și 896,9 mil. Yeni Japonezi (echivalent a 6 927,6 mil. lei sau 56,0% din suma totală a datoriilor);

2) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă și Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor FIDA – 3 785,1 mil. lei, 4,5 mil. dolari SUA și 79,1 mil. euro (echivalent a 5 447,3 mil. lei sau 44,0% din suma totală a datoriilor).

Datoria cu termen expirat, la situația din 30 iunie 2023, se atestă atât la împrumuturile recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor, cât și prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă și se cifrează la 73,5 mil. lei, 9,7 mil. dolari SUA și 1,0 mil. euro (echivalent a 269,8 mil. lei) sau 2,18% din suma datoriilor totale, majorându-se în comparație cu semestrul I al anului 2022 cu 3,6 mil. lei, ce constituie o creștere de cca 1,35%, iar comparativ cu sfârșitul anului 2022 s-a micșorat cu 1,3%. Astfel:

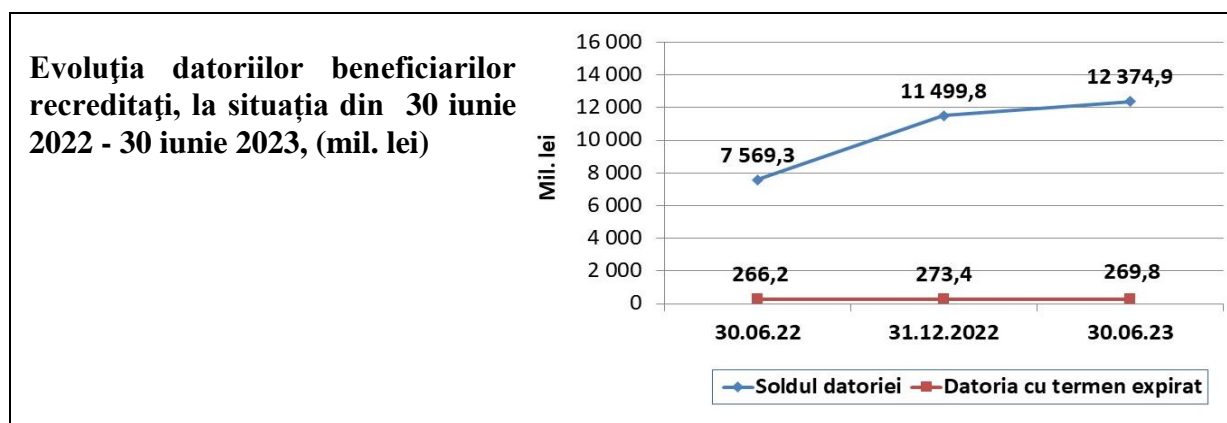
1) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor – 70,5 mil. lei, 9,7 mil. dolari SUA și 0,4 mil. euro (echivalent a 255,4 mil. lei) sau 94,7% din totalul datoriei expirate. Beneficiarii recreditați care nu au executat graficele de rambursare a datoriilor sunt:

- Programul de dezvoltare a serviciilor de aprovizionare cu apă potabilă, finanțat de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (Consiliul raional Soroca, Comitetul executiv UTA Găgăuzia, Consiliul raional Hîncești și Consiliul raional Florești);

- Proiectul Alimentare cu Apă și Canalizare, finanțat de către Banca Mondială (Î.M. Apă canal Cahul și Î.M. Direcția de producție Apă Canal Ștefan-Vodă);

- Întreprinderile în proces de insolabilitate și întreprinderile potențial falite.

2) pe împrumuturile recreditate și/sau monitorizate prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă – 3,0 mil. lei și 0,6 mil. euro (echivalentul a 14,4 mil. lei) sau 5,3% din totalul datoriei expirate. Datoria dată a fost înregistrată la B.C. „Investprivatbank” S.A. în legătură cu insolabilitatea acesteia, la AEÎ „Grimăncăuți” și la întreprinderile vitivinicole recreditate în cadrul Proiectului „Filieri de Vin” („Magnolia-94” S.R.L., „F.P.C. „Vindicum” S.R.L., „Univers-Vin” S.R.L., „Basarabia L-Win Invest” S.R.L.).

Graficul prezentat atestă că evoluția soldului datoriilor are o evoluție ascendentă, condiționată de cererea de acordare a împrumuturilor din partea beneficiarilor recreditați, precum și implementarea proiectelor noi, finanțate din surse externe, iar soldul datoriilor cu termen de achitare expirat are o evoluție descendentă, condiționată de reeșalonarea datoriilor unor beneficiari recreditați, precum și fluctuațiile cursului valutar.

Ministerul Finanțelor își onorează sarcina de încasare a datoriilor expirate prin intermediul Serviciului Fiscal de Stat prin aplicarea măsurilor de executare silită, în conformitate cu legislația în vigoare, față de beneficiarii recreditării care dețin arierate pe împrumuturile recreditate. Astfel, pe parcursul semestrului I al anului 2023, la bugetul de stat în acest sens au fost încasate 14,8 mil. lei, ceea ce constituie 0,45% din suma totală rambursată în perioada de referință.

Analizând structura datoriilor prin prisma beneficiarilor recreditați, se constată că în perioada de referință sunt active operațiunile de recreditare față de 79 de beneficiari recreditați:

1) 35 agenți economici cu soldul datoriilor de 6 436,1 mil. lei sau 52,0% din suma totală a datoriilor, dintre care 258,6 mil. lei sunt datorii cu termen expirat (95,9% din suma totală a datoriilor expirate), dintre care:

a) 14 întreprinderi care au datorii în sumă de 6 098,6 mil. lei activează în regim ordinar. Suma datoriilor cu termen expirat constituie 9,2 mil. lei (3,4% din suma totală a datoriilor expirate);

b) 14 întreprinderi care au datorii în sumă de 252,1 mil. lei se află în proces de insolabilitate conform Legii insolabilității. Suma datoriilor cu termen expirat constituie 164,0 mil. lei (60,8% din suma totală a datoriilor expirate);

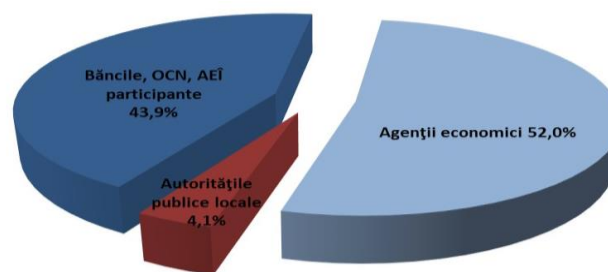
c) 5 întreprinderi care au datorii în sumă de 75,5 mil. lei sunt potențial falșiți. Suma datoriilor cu termen expirat constituie 75,5 mil. lei (28,0% din suma totală a datoriilor expirate);

d) 2 întreprinderi au datorii în sumă de 9,9 mil. lei și lipsesc din Registrul de Stat al persoanelor juridice. Suma datoriilor cu termen expirat constituie 9,9 mil. lei (3,7% din suma totală a datoriilor expirate). De la agenții economici nominalizați nu este posibilitatea reală de rambursare a datoriilor cu termen expirat.

2) 27 autorități ale administrației publice locale dețin datorii în sumă de 502,9 mil. lei (4,1% din suma totală a datoriilor). Suma datoriilor cu termen expirat constituie 8,2 mil. lei (3,0% din suma totală a datoriilor expirate);

3) 17 bănci, organizații de creditare nebancare și asociații de economii și împrumut participante la recreditarea de stat înregistrează datorii în sumă de 5 435,9 mil. lei (43,9% din suma totală a datoriilor), dintre care 3,0 mil. lei sunt cu termen expirat (1,1% din suma totală a datoriilor expirate).

Structura datoriilor prin prisma beneficiarilor recreditați, la situația din 30 iunie 2023, (%)

Reieșind din diagrama prezentată, se atestă că datoriile agenților economici constituie ponderea majoră de 52,0% din toate datoriile pe împrumuturile recreditate, urmate de bănci, organizațiile de creditare nebancare și asociațiile de economii și împrumut participante la recreditarea de stat cu cota de 43,9% și autoritățile publice locale cu o parte de 4,1%.

Soldul datoriilor la împrumuturile recreditate de stat pe debitori, la situația din 30 iunie 2023

Nr. d/o	Beneficiarii recreditați	Numărul beneficiarilor	Soldul datoriei		Soldul datoriei cu termenul de achitare expirat	
			mil. lei	%	mil. lei	%
1.	Întreprinderile de stat	6	6 014,2	48,6	66,9	24,8
2.	Întreprinderile municipale	8	240,9	1,9	10,7	4,0
3.	Autoritățile publice locale	27	502,9	4,1	8,2	3,0
4.	Întreprinderile din sectorul privat	21	181,0	1,5	181,0	67,1
5	Băncile, OCN, AEI participante	17	5435,9	43,9	3,0	1,1
	Total	79	12 374,9	100,00	269,8	100,0

Reieșind din datele prezentate se constată, că partea cea mai mare a datoriilor (48,6%) se înregistrează la întreprinderile de stat, urmate de bănci, organizațiile de creditare nebancare și asociațiile de economii și împrumut participante la recreditarea de stat cu o cotă de 43,9%, la polul opus fiind întreprinderile din sectorul

privat cu o cotă de 1,5%. În partea ce ține de arierate, întreprinderile din sectorul privat înregistrează partea majoră a acestora (67,1%), urmate de întreprinderile de stat, autoritățile publice locale, întreprinderile municipale și bănci, organizațiile de creditare nebankare, asociațiile de economii și împrumut participante cu o cotă de 1,1%.

Analizând datoriile beneficiarilor recreditați sub aspectul activităților economice s-au înregistrat datoriile la împrumuturile recreditate după cum urmează:

1) producția și furnizarea de energie termică, gaze, apă caldă și aer condiționat – 5 740,6 mil. lei sau 46,4% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

2) agricultură, silvicultură și pescuit – 3 637,9 mil. lei sau 29,4% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

3) industria prelucrătoare – 734,0 mil. lei sau 5,9% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

4) transport și dezvoltare – 605,7 mil. lei sau 4,9% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

5) comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor – 493,8 mil. lei sau 4,0% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

6) distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare – 353,2 mil. lei sau 2,9% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

7) construcții – 357,2 mil. lei sau 2,9% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

8) activități de servicii administrative și activități de servicii suport – 172,1 mil. lei sau 1,4% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

9) sănătate și asistența socială – 149,9 mil. lei sau 1,2% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

10) arta, activități de recreere și de agrement – 54,5 mil. lei sau 0,4% din suma totală a împrumuturilor recreditate;

11) activități de cazare și alimentație publică – 47,0 mil. lei sau 0,4% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

12) informații și comunicare – 10,8 mil. lei sau 0,1% din suma totală a împrumuturilor recreditate;

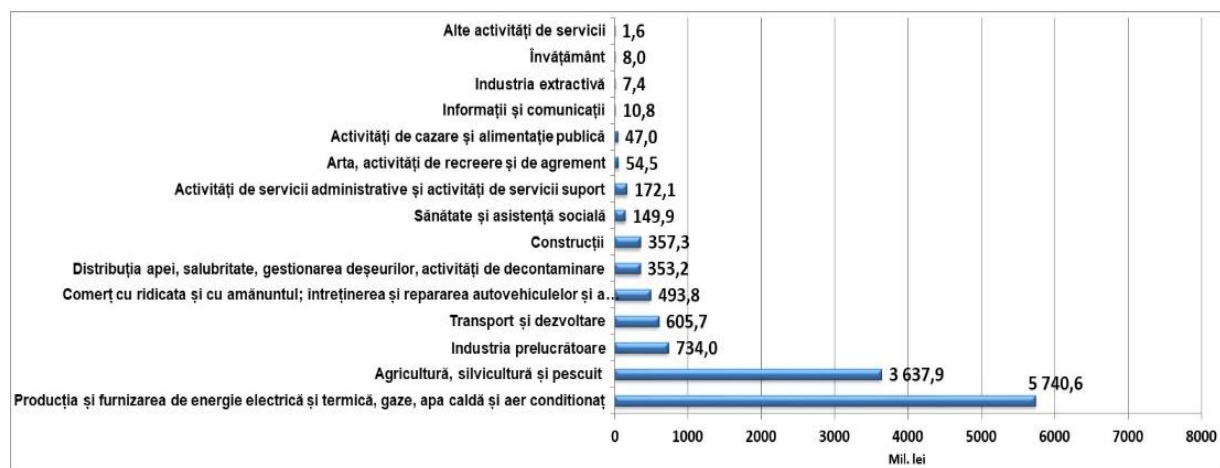
13) industria extractivă – 7,4 mil. lei sau 0,1% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

14) învățământ – 8,0 mil. lei sau 0,06% din suma totală a împrumuturilor recreditate;

15) alte activități de servicii – 1,6 mil. lei sau 0,01% din suma totală a împrumuturilor recreditate;

16) activități financiare și asigurări – 1,1 mil. lei sau 0,01% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate.

Datoriile beneficiarilor recreditați sub aspectul activităților economice, la situația din 30 iunie 2023, (mil. lei)

Conform graficului prezentat ponderea majoră din structura datoriilor beneficiarilor recreditați revine activității economice producția și furnizarea de energie termică, gaze, apă caldă și aer condiționat cu 46,4%, urmată de activitatea agricultură, silvicultură și pescuit cu 29,4%, în timp ce activității financiare și asigurări și alte activități de servicii îi revine partea cea mai mică de 0,01%.

Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova

Direcția generală datoria sectorului public și asistență externă

Adresa poștală: MD-2005, mun. Chișinău, str. Constantin Tănase, 7

www.mf.gov.md, tel.(022) 26-27-26